

Betænkning om beslaglæggelse og edition under efterforskning

*Afgivet af
Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg*

BETÆNKNING NR. 1223
1991

*Publikationen kan købes i
boghandelen eller hos*

STATENS INFORMATION

Postboks 1103, 1009 København K

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-9188-7

B. Stougaard Jensen, Kbh. K
Ju 00-235-bet.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Udvalgets kommissorium og arbejde.	5
Sammenfatning.	7
KAPITEL 1. Gældende ret.	9
1. Indledning.	9
2. Beslaglæggelse til sikring af bevismidler, konfiskation eller vindikation.	11
2.1. Beslaglæggelsens genstand.	11
2.2. Betingelserne for beslaglæggelse.	13
2.3. Kompetence.	14
2.4. Fremgangsmåden ved beslaglæggelse.	16
2.5. Virkningen af beslaglæggelse.	17
2.6. Beslaglæggelsens ophør.	19
3. Beslaglæggelse til sikring af sagsomkostninger og erstatningsansvar.	21
3.1. Beslaglæggelsens genstand.	22
3.2. Betingelserne for beslaglæggelse.	22
3.3. Kompetence.	23
3.4. Fremgangsmåde.	24
3.5. Virkningen af beslaglæggelse.	25
3.6. Beslaglæggelsens ophør.	26
4. Formuebeslag.	27
4.1. Beslaglæggelsens genstand.	28
4.2. Betingelserne for beslaglæggelse.	28
4.3. Kompetence.	29
4.4. Fremgangsmåden.	30
4.5. Virkningen af beslaglæggelse.	31
4.6. Beslaglæggelsens ophør.	31

Udvalgets kommissorium og arbejde.

Strafferetsplejeudvalget blev nedsat den 16. januar 1968 med den opgave at gennemgå de dele af retsplejelovens regler om strafferetsplejen, der vedrører tidsrummet forud for tiltalens rejsning og forberedelsen af domsforhandlingen. Udvalget beskæftiger sig således med den del af straffeprocessen, der kaldes efterforskningsstadiet, herunder de såkaldte straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Udvalget har tidligere afgivet 10 betænkninger, senest:

Betænkning nr. 1104/1987 om legemsindgreb under efterforskning,

Betænkning nr. 1159/1989 om ransagning under efterforskning og

Betænkning nr. 1219/1991 om isolationsfængsling i andre europæiske lande.

Om de tidligere betænkninger og om de lovændringer, de har dannet grundlag for, henvises til betænkningen om legemsindgreb, side 7-8, og til lov nr. 332 af 24. maj 1989 om ændring af retsplejeloven, hvor der blev fastsat regler om legemsindgreb. Der er endnu ikke fremsat lovforslag på grundlag af betænkningen om ransagning.

Under arbejdet med denne betænkning har udvalget haft følgende sammensætning:

Højesteretsdommer Poul Sørensen (formand).

Advokat Ove Hansen, Viborg.

Kontorchef i Justitsministeriet Torsten Hesselbjerg.

Statsadvokat Karsten Hjorth.

Dommer Niels Kirk-Sørensen.

Politimester Finn Larsen.

Advokat Merethe Stagetorn.

Som sekretær for udvalget har indtil 1. august 1990 fungeret fuldmægtig Hanne Schmidt og derefter fuldmægtig Torben Sørensen, Justitsministeriet.

Arbejdet med at renskrive betænkningen er udført af overassistent Bente Saxkjær.

Juni 1991.

Ove Hansen

Torsten Hesselbjerg

Karsten Hjorth

Niels Kirk-Sørensen

Finn Larsen

Merethe Stagetorn

Poul Sørensen

/

Torben Sørensen

Sammenfatning.

Betænkningen omhandler dels beslaglæggelse, dvs. den type straffeprocessuelle tvangsindgreb, hvorved politiet tager genstande eller værdier i sin besiddelse og tilbageholder disse midlertidigt i forbindelse med efterforskningen af en straffesag, dels edition, hvorved forstås en pligt, **der** pålægges en ikke-mistænkt person til at forevise eller udlevere en genstand i forbindelse med efterforskning af en straffesag.

Beslaglæggelse i henhold til særlovgivningen og editionspligt i civilprocessen omhandles ikke i betænkningen.

I betænkningen foreslås en ændring af de gældende regler om beslaglæggelse og edition i retsplejelovens kapitler 74 og 75 b samt § 1002, således at bestemmelserne om beslaglæggelse og edition under efterforskningen samles i et nyt kapitel 74.

Hovedsigtet med udvalgets lovudkast er en modernisering af bestemmelserne, navnlig i sammenhæng med udvalgets forslag til nye regler om ransagning under efterforskning i betænkning nr. 1159/1989. Derudover er hensigten at tilvejebringe grundlaget for en mere fuldstændig og sammenhængende regulering på dette område, således at loven indeholder ikke blot regler om betingelserne for iværksættelsen af indgrebene og kompetencen i forbindelse hermed, men også klare regler om indgrebenes civilretlige retsvirkninger. Det sidstnævnte er **kun** i begrænset omfang omtalt i de gældende regler, og det har i praksis givet anledning til en vis tvivl.

I kapitel 1 beskrives gældende ret vedrørende beslaglæggelse og edition.

I kapitel 2 redegøres for udvalgets overvejelser særligt i forbindelse med, at det som noget nyt foreslås, at der på linie med sagsomkostninger og erstatningskrav kan foreta-

ges beslaglæggelse til sikring af bødekraft, og at det fremover skal være retten i forbindelse med behandlingen af straffesagen og ikke fogedretten, der træffer den afgørelse, der tilvejebringer det fornødne auktionsgrundlag.

Samtidig foreslås en udvidet adgang for ofre for forbrydelser til at få dækket deres erstatningskrav af beslaglagt gods.

Kapitel 3 indeholder udvalgets lovudkast med bemærkninger.

Kapitel 1.

Gældende ret.

1. Indledning.

De gældende regler om beslaglæggelse i forbindelse med strafforfølgning findes i retsplejelovens kapitel 74, kapitel 75 b og § 1002. En række andre regler i retsplejeloven er beslægtede med bestemmelserne om beslaglæggelse. Det gælder f.eks. § 758, stk. 1, om i forbindelse med anholdelse at fratage penge og genstande, der kan benyttes til vold eller undvigelse eller kan medføre fare, § 765, stk. 2, nr. 6, om deponering af pas og andre legitimationspapirer og stk. 2, nr. 7, om økonomisk sikkerhedsstillelse som surrogat for varetægtsfængsling samt i en vis forstand § 780, stk. 1, nr. 4 og 5, om brevåbning og brevstandsning. Endvidere har reglerne om editionspligt i straffesager, jf. retsplejelovens § 827, som findes i kapitel 75 b, sammenhæng med reglerne om beslaglæggelse.

Også i særlovgivningen findes spredte bestemmelser om beslaglæggelse, f.eks. færdselslovens § 120 om tilbageholdelse af køretøjer tilhørende førere hjemmehørende i udlandet og lov om jagt- og vildtforvaltning § 12, stk. 2, om adgangen til i forbindelse med privat anholdelse at fratage en person skydevåben og andre jagtredskaber samt skudt og fanget vildt.

I det følgende beskrives alene de gældende regler om beslaglæggelse i retsplejelovens kapitel 74 og 75 b og § 1002 samt reglerne om editionspligt i § 827.

Retsplejelovens regler om beslaglæggelse kan deles i tre grupper efter deres formål:

- 1) Beslaglæggelse med henblik på sikring af bevismidler, konfiskation eller vindikation (retsplejelovens kapi-

tel 75 b).

- 2) Beslaglæggelse med henblik på sikring af sagsomkostninger og erstatningsansvar (§§ 804-806 og § 1002, stk. 1).
- 3) Beslaglæggelse med henblik på at fremtvinge en tiltaltes tilstedeværelse under domsforhandling eller til straffuldbyrdelse, såkaldt formuebeslag (§§ 801-803 og § 1002, stk. 2).

Bestemmelserne om beslaglæggelse og edition har i det væsentlige været uændret siden retsplejelovens gennemførelse ved lov nr. 90 af 11. april 1916, der trådte i kraft den 1. oktober 1919.

Bestemmelserne bygger på et udkast fra en kommission, der blev nedsat i 1868 med henblik på at udarbejde et forslag til omordning af bl.a. strafferetsplejen. Kommissionens forslag er trykt i Rigsdagstidende 1880-81, tillæg A, spalte 3686 ff. Reglerne om beslaglæggelse og edition findes i §§ 120-121 (edition), §§ 125-128 (bevismidler), §§ 197-199 (formuebeslag) og §§ 207-209 (sagsomkostninger og erstatning).

Dernæst bygger bestemmelserne på et udkast til lov om strafferetsplejen, der i 1899 blev afgivet af en i 1892 nedsat kommission. Denne kommissions udkast er trykt i Rigsdagstidende 1901-1902, tillæg A, spalte 2382 ff. Reglerne i dette udkasts §§ 132-136, 138-139 og 141 (beslaglæggelse og edition) samt §§ 180-185 (beslag på sigtedes formue) svarer i det væsentlige til de bestemmelser, der blev vedtaget af Rigsdagen i 1916 og indsat i retsplejeloven som henholdsvis §§ 745-749, 751-752 samt 754 og §§ 794-799.

Nærmere beskrivelse af reglerne om beslaglæggelse og edition findes navnlig i følgende litteratur:

Hans Gammeltoft-Hansen, Straffeprocessuelle Tvangsindgreb,

1981; samme, Strafferetspleje II, 1989, side 79-112; Bernhard Gomard, Studier i den danske straffeprocess, 1976, navnlig side 268-270; Stephan Hurwitz, Den danske Strafferetspleje, 3. udg., 1959, side 485-490 og 500-513; samt Kommenteret retsplejelov, 4. udg., 1989, bind III, side 162-167 og 175-189.

Retsplejelovens kapitler 74, 75 b og 90 er medtaget som bilag til betænkningen.

2. Beslaglæggelse til sikring af bevismidler, konfiskation eller vindikation.

2.1. Beslaglæggelsens genstand.

Efter retsplejelovens § 824, stk. 1, kan ting, der antages at være af betydning som bevismidler, at burde konfiskeres, eller som ved forbrydelsen er fravendt nogen, af hvem de kan kræves tilbage, tages i bevaring, hvor dette skønnes fornødent.

Beslaglæggelse i de først nævnte tilfælde kan ske af enhver genstand, der kan anvendes som bevis i en straffesag, samt af genstande, som i øvrigt kan anvendes i politiets efterforskning i en straffesag. Omfattet er f.eks. et forfalsket brev i en sag om dokumentfalsk, mordvåbnet i en drabssag og et brev, der giver oplysning om gerningsmandens ukendte opholdssted. Ofte vil beslaglæggelse af ting med henblik på anvendelse som bevis eller i efterforskningen i øvrigt tillige ske med henblik på konfiskation, som f.eks. ved beslaglæggelse af narkotika.

Adgangen til beslaglæggelse af ting, der bør konfiskeres, har nær sammenhæng med reglerne i straffeloven om konfiskation. Endvidere findes der regler i særlovgivningen om konfiskation, f.eks. ophavsretslovens § 57 om inddragelse eller tilintetgørelse af genstande, som er fremstillet, indført eller gjort tilgængelige i strid, med loven, og saltvandsfiskerilovens § 45 om konfiskation af bl.a. ulov-

lige fiskeredskaber, hvis ejer ikke kan findes.

Såra følge af konfiskationsreglerne i straffeloven kan der foretages beslaglæggelse af udbytte eller et hertil svarende beløb (straffelovens § 75, stk. 1) og af genstande, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling, er frembragt ved en strafbar handling eller med hensyn til hvilke, der i øvrigt er begået en strafbar handling (§ 75, stk. 2). Endvidere kan beslaglæggelse iværksættes med hensyn til genstande, som frygtes at ville blive brugt ved en strafbar handling, hvis det er påkrævet for at forebygge handlingen (§ 77 a).

Beslaglæggelse kan også besluttet med henblik på konfiskation af værdier, der er trådt i stedet for genstande, der kan konfiskeres, når der ikke er tvivl om sammenhængen mellem de pågældende værdier og den strafbare handling (f.eks. hvor det er klart, at et pengebeløb, såra er indvundet ved salg af narkotika, er benyttet til køb af en bestemt genstand).

I teorien har det været diskuteret, hvorvidt ting, som ikke har forbindelse til en lovovertrædelse, f.eks. tidligere lovligt erhvervede værdier, kan beslaglægges med henblik på værdikonfiskation. I 1978 godkendte Højesteret imidlertid, at der kunne ske beslaglæggelse af en tiltalt narkohandlers sommerhus, der ikke havde forbindelse med de strafbare forhold, med henblik på konfiskation af udbytte fra handel med narkotika (Ugeskrift for Retsvæsen (U) 1978, side 918).

Beslaglæggelse af ting, som er fravendt nogen, af hvem de kan kræves tilbage, har i praksis særlig betydning med hensyn til tyvekoster.

I retsplejelovens § 824, stk. 2, er det bestemt, at skriftlige meddelelser mellem sigtede og de i § 169 (tjenestemænd og andre i offentligt hverv) og § 170 (præster, læger, advokater og andre personer med tavshedspligt) nævnte personer ikke er genstand for beslaglæggelse. Denne

begrænsning i adgangen til beslaglæggelse gælder kun, hvis meddelelserne er i de i §§ 169 og 170 nævnte personers besiddelse, og disse ikke sigtes for meddelagtighed i forbrydelsen, og omfatter kun de nævnte meddelelser. Om ransagning og beslaglæggelse af andre genstande hos forsvarene og revisorer henvises til U 1984.292 H, U 1984.762 H og U 1985.711 ø, hvor det udtaltes, at ransagning og beslaglæggelse i disse tilfælde kun bør ske undtagelsesvis, dvs. hvis der foreligger særlige omstændigheder, jf. udvalgets betænkning nr. 1159/1989 om ransagning, side 93 ff.

2.2. Betingelserne for beslaglæggelse.

Ved beslaglæggelse efter retsplejelovens kapitel 75 b sondres ikke mellem indgreb over for sigtede og ikke-sigtede personer. Endvidere er der ikke opstillet særlige krav til kriminaliteten eller til styrken af mistanken. Hurwitz antager dog i Den Danske Strafferetspleje, 3. udgave, 1959, side 506, at der skal foreligge "skellig grund til mistanke" .

Indikationskravet, dvs. kravet om indgrebets betydning for efterforskningen, er udformet som et krav om bestemte egenskaber (mulighed for anvendelse som bevis, for konfiskation eller vindikation) ved den ting, som beslaglægges, jf. ovenfor om genstanden for beslaglæggelse.

Herudover stilles der krav om, at beslaglæggelse alene sker, hvor dette skønnes fornødent, jf. § 824, stk. 1, 1. pkt., in fine. Efter § 826 gælder endvidere, at beslaglæggelse bør undlades, hvis den ville udsætte en ikke-sigtet person for tab, og når formålet med beslaglæggelse kan anses for tilstrækkeligt sikret ved løfte, med eller uden sikkerhedsstillelse, om på opfordring at forevise, fremlægge eller medbringe tingen.

Disse bestemmelser suppleres af den almindelige grundsætning om proportionalitet, som antages at gælde for alle straffeprocessuelle tvangsindgreb. Der må således også ved

afgørelsen om beslaglæggelse af ting, som en sigtet lovligt har i sin besiddelse, tages hensyn til, om ulemperne ved indgrebet står i forhold til indgrebets betydning for efterforskningen og sagens karakter. Kan et mindre indgreb end beslaglæggelse anses for tilstrækkeligt, bør dette således vælges. Der henvises i den forbindelse til U 1974.620 ØLK, hvor nogle lommebøger, som var taget i bevaring for at imødegå risiko for fortsat handel med narkotika, blev udleveret til tiltaltes forsvarer, således at tiltalte kunne få adgang til lommebøgernes oplysninger om nogle forretningsforbindelser.

2.3. Kompetence.

Kompetencen til at træffe beslutning om beslaglæggelse er hos retten, jf. retsplejelovens § 825, stk. 1, 1. pkt. Der stilles ikke krav om, at afgørelsen træffes ved kendelse, men i praksis vælger retten formentlig i de fleste tilfælde denne afgørelsesform.

En retsafgørelse er dog ikke nødvendig, hvis den, der er i besiddelse af genstanden, frivilligt udleverer den til politiet, jf. § 824, stk. 1, 2. pkt. Formentlig forekommer beslaglæggelse i praksis oftest i denne frivillige form, som kaldes bevaringstagelse.

Der stilles ikke krav om, at samtykket skal meddeles skriftligt, og antagelig kan samtykke også gives stiltiende, jf. Folketingets Ombudsmands Beretning 1974, side 33, hvor ombudsmanden ikke fandt grundlag for at udtale kritik af, at besidderen forud for bevaringstagelse af en ting ikke var blevet spurgt, om han frivilligt ville udlevere den.

Endvidere er rettens forudgående afgørelse nødvendig, hvor sådan beslutning ikke uden fare kan afventes (*periculum in mora*), jf. § 825, stk. 1, 2. pkt. I disse tilfælde skal beretning om beslaglæggelsen uden ophold og inden 24 timer forelægges for retten, der afgør, om beslaglæggelsen skal opretholdes.

Såfremt en genstand er taget i bevaring uden rettens medvirken, fordi den er udleveret frivilligt af besidderen, kræves rettens afgørelse for fortsat beslaglæggelse, hvis den pågældende fremsætter begæring om udlevering af tingen. I disse tilfælde skal spørgsmålet om opretholdelse af beslaglæggelsen forelægges for retten inden 24 timer fra det tidspunkt, hvor en begæring om udlevering er fremsat over for politiet.

Som en undtagelse fra de almindelige kompetenceregler er det i § 825, stk. 2, bestemt, at beslaglæggelse af et trykt skrift, i anledning af hvis indhold ansvar skal gøres gældende, kun kan ske efter retskendelse. Bestemmelsen suppleres af presselovens § 15, hvorefter det bl.a. påhviler politiet uopholdeligt at bekendtgøre en sådan kendelse i Statstidende. Beslaglæggelse efter denne bestemmelse er formentlig ikke sket i de senere år. Det tilføjes, at presselovens § 15 er ophævet som overflødig ved den nye medieansvarslov (nr. 348 af 6. juni 1991), der træder i kraft den 1. januar 1992.

Herudover findes i § 825, stk. 1, 2. og 3. pkt., hjemmel til, at private kan foretage en foreløbig beslaglæggelse, hvis en person træffes i udførelsen af en forbrydelse eller på friske spor. Det beslaglagte skal uopholdelig afleveres til politiet, som forelægger sagen for retten, hvis beslaglæggelsen findes at burde opretholdes.

Det følger af § 748, stk. 1, at sigtede skal underrettes om alle retsmøder, herunder retsmøder om beslaglæggelse, og er berettiget til at overvære dem. Dette gælder dog ikke retsmøder, der afholdes for at opnå rettens forudgående afgørelse om beslaglæggelse. Endvidere kan underretning til sigtede om et retsmøde undlades (eller der kan ske udelukkelse af sigtede fra retsmødet), hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring undtagelsesvis gør det påkrævet, jf. § 748, stk. 5. I U 1988.408 V blev en af byretten truffet afgørelse om opretholdelse af beslaglæggelse af effekter, der var taget

i bevaring, ophævet, da sigtede ikke havde været underrettet om retsmødet herom.

Der er ikke fastsat forskrifter om forsvarerbeskikkelse i forbindelse med beslaglæggelse. Er forsvarer beskikket, skal denne som hovedregel underrettes om retsmøder og har adgang til at overvære dem, jf. § 748, stk. 2.

2.4. Frengangsmåden ved beslaglæggelse.

Det følger af retsplejelovens § 828, at ting, som er taget i bevaring eller beslaglagt, snarest muligt skal nøjagtig optegnes og mærkes med embedssegel eller på anden fyldestgørende måde. Endvidere kan den, over for hvem indgrebet foretages, vedføje yderligere mærke, og der bør efter bestemmelsen så vidt muligt, og hvis det kan ske uden skade for undersøgelsen, gives den pågældende lejlighed til at overvære mærkernes aftagelse.

I praksis foretager politiet optegnelsen i en kosterrapport. Beslaglagte genstande mærkes normalt med sagens journalnummer og opbevares herefter sammen med en genpart af kosterrapporten i politiets kosterrum/-depot.

For penge og værdipapirer, som tages i bevaring eller beslaglægges i medfør af retsplejelovens § 824 med henblik på konfiskation eller vindikation, gælder Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 94 af 13. maj 1952. Efter bestemmelserne i dette cirkulære skal pengebeløb over 2.000 kr. snarest indsættes på en særskilt bankbog, mens administrationen af værdipapirer skal overlades til en bank. Cirkulæret indeholder tillige bestemmelser om udbyttet af beslaglagte penge og værdipapirer og om udnyttelsen af rettigheder, som følger af værdipapirer, f.eks. stemmeretten ifølge en aktie.

Om papirer, der beslaglægges, bestemmes i § 829, at det første gennemsyn skal iværksættes af retten, medmindre vedkommende samtykker i afvigelse herfra. Kan gennemsyn ikke finde sted straks ved beslaglæggelsen, skal papirerne

opbevares i forseglet omslag. I praksis fraviges denne fremgangsmåde dog, når politiet foretager ransagning med henblik på beslaglæggelse af papirer, hvor de pågældende dokumenter ikke umiddelbart kan findes, men forudsætter en gennemgang af arkiver eller andre dokumentsamlinger. I disse situationer foretager politiet det første gennemsyn af papirerne, jf. U 1953.792 H.

I udvalgets betænkning nr. 1159/1989 om ransagning, side 88, foreslås det, at bestemmelsen i § 829 ophæves i forbindelse med revision af reglerne om beslaglæggelse, og at der samtidig tages stilling til, hvorledes man kan gennemføre en retlig kontrol med, at beslaglæggelse af dokumenter ikke udstrækkes videre end påkrævet.

Den administrative fremgangsmåde ved beslaglæggelse af forskellige former for aktiver er nærmere beskrevet af Finn Meilby og Ulla Høg i Anklagemyndighedens Årsberetning 1984, side 43 ff.

2.5. Virkingen af beslaglæggelse.

Retsplejelovens kapitel 75 b indeholder i modsætning til bestemmelserne om beslaglæggelse for sagsomkostninger og erstatningskrav i kapitel 74 ikke regler om den civilretlige betydning af beslaglæggelse (eller bevaringstagelse).

Beslaglæggelse af genstande, som ved forbrydelsen er fravendt nogen, af hvem de kan kræves tilbage, kan betragtes som et middel til at sikre, at den tilstand - nemlig ejerens besiddelse - som bestod før lovovertrædelsen, genoprettes. Det følger af retsplejelovens § 830, at sådanne genstande, senest når sagen er endeligt afsluttet, skal udleveres til rette vedkommende.

Beslaglæggelsen kan ikke antages at medføre, at ejeren er afskåret fra ved aftale at disponere over genstanden, ligesom ejerens kreditorer formentlig kan søge fyldestgørelse i genstanden.

Er beslaglæggelsen eller bevaringstagelsen af en genstand sket med henblik på anvendelse som bevis, gælder det formentlig tilsvarende, at beslaglæggelsen ikke forhindrer, at ejerens kreditorer gør udlæg i genstanden, eller at ejeren ved aftale disponerer over tingen. Da genstanden skal anvendes som bevis, kan udlevering til ejeren eller dennes aftaleerhververe eller kreditorer dog ikke ske, før politiets og anklagemyndighedens brug af genstanden er afsluttet.

I modsætning hertil antages beslaglæggelse med henblik på sikring af konfiskationskrav af udbytte ved en strafbar handling eller genstande, der umiddelbart træder i stedet for det indvundne udbytte, ved iagttagelse af sædvanlige sikringsakter at være beskyttet mod sigtedes kreditorer og aftaleerhververe, således at politiet har ret til at tilbageholde genstanden. Beskyttelsen gælder også, selv om der alene er tale om beslaglæggelse uden rettens afgørelse herom (bevaringstagelse). Beslaglæggelsen er dog ikke til hinder for foretagelse af udlæg med sekundær ret i forhold til beslaglæggelsen.

En efter beslaglæggelsen følgende konfiskation antages at overføre ejendomsretten over det konfiskerede med tilbagevirkende kraft til tidspunktet for beslaglæggelsen, jf. Hurwitz, Den Danske Strafferetspleje, 3. udgave, side 510. Der antages endvidere ved konkurs at gælde en **separatist**-stilling for den berettigede (statskassen) med hensyn til udbytte (genstande eller penge), som er beslaglagt, jf. Konkursloven med kommentarer af Mogens Munch, 6. udgave, 1988, side 579.

For så vidt angår beslaglæggelse med henblik på værdikonfiskation - dvs. konfiskation af værdier, som ikke er udbytte eller umiddelbart er trådt i stedet for udbytte - antager Bent Unmack Larsen i Kommenteret Straffelov, Almindelig del, 4. udgave, 1989, side 272, at retsvirkningen i mangel af anden udtrykkelig lovhjemmel må være som ar-rest på gods, dvs. et foreløbigt retsmiddel, der skal følges op af et udlæg. Hurwitz derimod sondrer ikke ved be-

skrivelsen af retsvirkningen af beslaglæggelse med henblik på konfiskation mellem værdikonfiskation og udbyttekonfiskation, jf. Den Danske Strafferetspleje, 3. udgave, side 509, og ovenfor.

I U 1952.886 ø fremsatte domfældtes konkursbo krav om udbetaling af et beløb, der af domfældte nogle år forinden var indbetalt til og taget i bevaring af politiet under efterforskningen af straffesagen. Beløbet hidrørte ikke fra de strafbare forhold (hæleri), men skulle dække den fortjeneste, som sigtede havde haft herved. Ved straffedommen, der blev afsagt nogle måneder før konkursdekretet, blev der pålagt værdikonfiskation af en størrelse, som langt oversteg det i bevaring tagne beløb. Udlæg herfor var ikke foretaget. Retten udtalte, at der for statskassen var skabt en ret over beløbet, der ikke kunne anfægtes af tiltaltes konkursbo, men var betinget af endelig konfiskation. Endvidere udtalte retten, at beløbet ved bevaringstagelsen under betingelse af **efterfølgende** konfiskation i forhold til boet måtte anses for endeligt udgået af domfældtes formue.

Krav på værdikonfiskation, som ikke er sikret ved beslaglæggelse, betales i tilfælde af konkurs efter alle andre fordringer, jf. konkurslovens § 98, nr. 2.

2.6. Beslaglæggelsens ophør.

Ting, som er beslaglagt for at tjene som bevismidler, skal tilbagegives, når de ikke længere behøves, jf. § 830, 2. pkt. Udlevering sker som regel efter dom i 1. instans, medmindre genstanden tillige skal benyttes under ankesagen. Udlevering kan naturligvis ske tidligere, f.eks. hvis der findes skriftligt materiale - erklæring om fingeraftryk på genstanden eller lignende - som kan erstatte genstanden som bevis.

Genstande, som er fravendt nogen ved en forbrydelse, eller udbyttet af sådanne ting skal udleveres til rette vedkommende, senest når sagen er endelig sluttet, jf. § 830, 1.

pkt.

Retten's afgørelse om udlevering efter § 830 er ikke udtryk for en stillingtagen til ejerforholdet, jf. U 1968.560 Ø, hvor det i byrettens kendelse udtales, at bestemmelsen alene medfører afgørelse af, hvem den faktiske besiddelsesret skal tilhøre, men ikke indeholder regler om den civile retlige afgørelse af vindikationskrav, der, hvis kravet rettes mod tiltalte, kan forfølges efter reglerne i retsplejelovens § 991. I den foreliggende sag var der tale om vindikationskrav mod flere tredjemænd.

Dette følger også af afgørelserne i U 1970.922 Ø og U 1972. 746 H ("Swane-sagen"). I den første sag udleverede retten nogle malerier, som var beslaglagt hos en kunsthandler, til kunstmaleren, hvis søn havde stjålet billederne og solgt dem til kunsthandleren. Retten foretog en vurdering af spørgsmålet om kunstmalerens ret til vindikation og anførte videre, at kunstmaleren ikke burde anlægge sag vedrørende hvert enkelt af de malerier, som sønnen havde stjålet. I den senere civile sag blev der truffet afgørelse om, at malerierne tilkom kunsthandleren, som under denne sag påstod dem udleveret fra maleren.

Er der tvivl om, hvem af flere tredjemænd det beslaglagte tilhører, kan politiet formentlig også vente med at udlevere genstanden, indtil ejerforholdet er afgjort under en civil sag, jf. Gomard, Adhæsionsproces, 1969, side 244. Udlevering i disse tilfælde kan betinges af sikkerhedsstillelse, jf. U 1963.249 Ø, hvor politiet udleverede et beslaglagt skib til en af de påståede ejere mod sikkerhedsstillelse for et eventuelt erstatningskrav mod det offentlige.

Ting, der beslaglægges med henblik på udlevering til rette ejer, anses i praksis for hittegods, hvis ejeren ikke findes, selv om man muligvis også ville kunne anse genstandene for udbytte og foretage konfiskation, jf. Kommenteret Straffelov, Almindelig del, 4. udgave, side 275.

Beslaglæggelse, der er sket til sikring af konfiskationskrav, bortfalder, hvis konfiskationskravet opgives ved påtaleopgivelse, eller tiltalte (eller tredjemand) frifindes for konfiskation. Ved tiltalefrafald kan det i medfør af retsplejelovens § 723 a, stk. 1, nr. 3, fastsættes som et vilkår, at sigtede indgår på konfiskation. Ved tiltalefrafald uden vilkår kan konfiskationskravet forfølges under en særskilt sag om konfiskation, men i praksis sker konfiskation i disse tilfælde formentlig ofte udenretligt i medfør af Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 572 af 30. november 1984 om udenretlig vedtagelse af konfiskation i politisager. Dette vil typisk være tilfældet, hvor der meddeles en advarsel for besiddelse af små mængder euforiserende stoffer, som er taget i bevaring af politiet.

Er den beslaglagte genstand i sig selv ulovlig, eller frygtes den at ville blive brugt ved en strafbar handling, kan konfiskationskravet gennemføres uafhængigt af straffesagens udfald.

Konfiskation af individuelt bestemte genstande eller pengebeløb, der er beslaglagt, medfører som nævnt ovenfor, at ejendomsretten overgår til statskassen. Er der tale om værdikonfiskation, skal den forudgående beslaglæggelse muligvis følges op af udlæg i det beslaglagte, jf. § 997.

3. Beslaglæggelse til sikring af sagsomkostninger og erstatningsansvar.

Reglerne om beslaglæggelse med disse formål findes i retsplejelovens §§ 804-806 og § 1002, stk. 1. §§ 804-806 regulerer beslaglæggelse indtil endelig dom i sagen, men reglerne finder tilsvarende anvendelse efter domsafsigelse, jf. § 1002, stk. 1. Beslaglæggelsen kan ske til sikkerhed for sagsomkostninger, herunder udgifter til forsvarersalår og afsoningsomkostninger, samt for erstatning, herunder både private krav på erstatning og godtgørelse og offentlige krav på efterbetaling af f.eks. skat og moms. Derimod giver bestemmelsen ikke mulighed for beslaglæggelse til sikring af bøde- eller konfiskationskrav.

3.1. Beslaglæggelsens genstand.

Beslaglæggelse kan alene ske af en raistänkts (eller domfældts) gods, jf. § 804, stk. 1 (jf. § 1002, stk. 1).

Indgrebet kan dog få betydning for tredjemand, hvis denne er i besiddelse af den genstand, som ønskes beslaglagt, f.eks. fordi den er udlånt til ham af mistænkte.

Gods antages at omfatte bestemte genstande eller andre værdier, men derimod ikke formuen i sin helhed.

Det er tvivlsomt, om bestemmelsen i retsplejelovens § 509 om transbeneficiet finder anvendelse. I U 1978.566 U fandtes et beløb på 2.300 kr., som blev begæret beslaglagt til sikkerhed for sagsomkostninger, under de konkret foreliggende omstændigheder, hvor sigtede skulle forsørge et barn, omfattet af retsplejelovens § 509, og anklagemyndighedens begæring om beslaglæggelse blev ikke taget til følge. I U 1983.492 0 fandtes retsplejelovens § 509 ikke at kunne bringes i anvendelse under hensyn til, at der alene var tale om en straffeprocessuel, foreløbig beslaglæggelse. I kendelsen nævnes det, at reglen derimod vil kunne begrænse adgangen til fyldestgørelse, såfremt anklagemyndigheden måtte begære udlæg i beløbet for sagsomkostninger.

3.2. Betingelserne for beslaglæggelse.

Ligesom ved beslaglæggelse efter retsplejelovens kapitel 75 b opstilles der ikke særlige krav til kriminalitetens art eller mistankens styrke.

Indikationskravet er udformet som et krav om, at beslaglæggelsen af retten skal anses fornøden. Heraf følger, at der må skønnes over størrelsen af sagsomkostninger og erstatningskrav.

I U 1978.766 ø udtalte retten, at beslaglæggelse efter §

804 forudsætter, at der er opstået særlig fare for unddragelse af aktiver ved faktiske eller retlige dispositioner. Da der i den foreliggende sag, som havde verseret gennem lang tid, ikke forelå oplysninger om, at tiltalte havde truffet dispositioner, der sigtede til at formindske hans formue, fandtes der ikke grundlag for at foretage beslaglæggelse til sikkerhed for et beløb på ca. 4. mio. kr. (efterbetaling af skat og sagsomkostninger) efter byrettens dom.

En tilsvarende vurdering af risikoen ved at undlade beslaglæggelse ses ikke i de øvrige trykte afgørelser vedrørende retsplejelovens § 804.

3.3. Kompetence.

Beslaglæggelse efter § 804 kræver retskendelse og foretages efter begæring af påtalemyndigheden eller den ved forbrydelsen forurettede. Afgrænsningen af kredsen af forurettede må ske på samme måde som efter retsplejelovens § 991 om adgangen til at fremsætte krav om erstatning for den ved forbrydelsen forvoldte skade.

Kravet om, at begæring skal fremsættes af påtalemyndigheden, udelukker formentlig ikke, at politimesteren på eget initiativ begærer beslaglæggelse under efterforskningen i en sag, som påtales af statsadvokaten.

Beslaglæggelse til sikkerhed for sagsomkostninger og erstatningskrav antages ligesom beslaglæggelse efter kapitel 75 b at kunne ske som bevaringstagelse, hvis den sigtede ikke protesterer.

I praksis er det sket, at politiet har foretaget beslaglæggelse i disse tilfælde også mod sigtedes protest som et foreløbigt indgreb ved *periculum in mora*, uden at der er udtrykkelig hjemmel hertil. Det må formentlig antages, at en sådan beslaglæggelse ligesom beslaglæggelse efter § 825, stk. 1, 2. pkt., skal forelægges for retten inden 24

timer. Det bemærkes dog, at retten i U 1948.311 0 udtalte, at den i § 825 nævnte 24 timers frist for beslaglæggelse ikke gælder ved beslaglæggelse i medfør af § 804. I denne sag var et pengebeløb taget i bevaring af politiet, og krav om beslaglæggelse blev ikke fremsat i retten inden 24 timer efter, at sigtede havde krævet beløbet udleveret.

Efter domsafsigelse tilkommer kompetencen til at træffe afgørelse om beslaglæggelse den ret, som har afsagt dommen i 1. instans, jf. § 1002, stk. 1, 2. pkt.

Om underretning til sigtede om retsmøder om beslaglæggelse og om forsvarerbeskikkelse henvises til bemærkningerne ovenfor under 2.3.

3.4. Fremgangsmåden.

Ifølge § 805, 1. pkt., drager retten omsorg for beslaglæggelsens iværksættelse.

I praksis er det i dag politiet og anklagemyndigheden, som foretager rådighedsberøvelse eller andre foranstaltninger til iværksættelse af beslaglæggelsen, herunder de fornødne sikringsakter over for tredjemand. For beslaglæggelse efter § 804 gælder ifølge § 804, stk. 2, og § 805, 2. pkt., i øvrigt reglerne om arrest på gods, jf. retsplejelovens kapitel 56, der fik sin nuværende udformning ved lov nr. 731 af 7. december 1988. Justifikationssag skal dog ikke anlægges.

Det er tvivlsomt, om der ved beslaglæggelse efter forurettedes begæring ligesom ved arrest kan kræves sikkerhedsstillelse for den skade og ulempe, som påføres skyldneren (mistænkte), jf. § 629.

Derimod må det formentlig antages, at § 633 om rådighedsberøvelse ved arrest i løsøre og pengebeløb i princippet finder tilsvarende anvendelse ved beslaglæggelse, således at beslaglagt løsøre kun skal fratages mistænkte, såfremt

muligheden for at opnå dækning ellers vil blive væsentligt forringet. I praksis træffer retten dog formentlig ikke udtrykkelig afgørelse om rådighedsberøvelse, idet dette som regel følger af sagens omstændigheder.

Af Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 94 af 13. maj 1952 følger, at den mistænkte i forbindelse med sikkerhedsstillelse eller beslaglæggelse (af politiet) skal gøres bekendt med, at sikkerhed kan stilles i form af konstante penge eller deponering af bank- eller sparekassebøger, værdipapirer samt betryggende selvskyldnerkaution. Denne bestemmelse har lighed med bestemmelsen i § 630, stk. 2, om, at fogedretten, inden der foretages arrest, skal opfordre skyldneren til at afværge arresten ved betaling eller sikkerhedsstillelse.

I øvrigt gælder reglerne i ovennævnte cirkulæreskrivelse om politiets forvaltning af beslaglagte pengebeløb eller værdipapirer, herunder om indsættelse af beløb på over 2.000 kr. på særskilt bankbog m.v., også for beslaglæggelse efter § 804.

3.5. Virkningen af beslaglæggelse.

Som nævnt ovenfor er det i § 804, stk. 2, bestemt, at beslaglæggelse til sikkerhed for sagsomkostninger og erstatningskrav har samme retsvirkninger som arrest på gods ifølge den borgerlige retsplejes regler.

Den ændring af retsplejelovens regler om arrest, som blev gennemført ved lov nr. 731 af 7. december 1988, indebærer ikke ændrede retsvirkninger af arrest i forhold til de tidligere gældende regler.

Arrest - og hermed også beslaglæggelse - medfører, at skyldneren ikke må råde over det arresterede gods i strid med arrestrekvirentens ret til at søge **fyldestgørelse** i aktivet. I hvilket omfang, skyldneren lovligt kan råde - faktisk eller retligt - afhænger i øvrigt af genstandens art. Som eksempel kan nævnes, at skyldneren kan gøre fak-

tisk brug af en fast ejendom, i hvilken der er foretaget arrest (beslaglæggelse efter § 804), og også af en løsøre-genstand. Derimod anses det for at være i strid med arrestekvirentens ret, hvis løsøre sælges, hvorimod en fast ejendom kan sælges med respekt af arresten.

Råden i strid med den stedfundne arrest (beslaglæggelse) kan straffes som skyldnersvig efter straffelovens § 283, stk. 1, nr.1.

Sikring af arrestekvirentens krav (beslaglæggelsen) over for omsætningserhververe kræver, at de sædvanlige sikringsakter - tinglysning ved fast ejendom, denunciation ved simple fordringer osv. - foretages. Der antages ikke som ved udlæg, jf. retsplejelovens § 526, stk. 4, at gælde en tidsmæssig begrænsning for arrest i løsøre, registrerede fondsaktiver og negotiable dokumenter.

Arrest og beslaglæggelse efter § 804, stk. 1, er ikke beskyttet i forhold til skyldnerens (mistænktens) kreditorer. Således fortrænges en arrest - også selv om sikringsakter er iagttaget - ved udlæg. Endvidere medfører skyldnerens konkurs, at arresten bortfalder, jf. konkurslovens § 31, stk. 3, ligesom overgang af skyldnerens dødsbo til offentlig skiftebehandling ifølge skiftelovens § 35 indebærer, at arresten taber sin virkning.

3.6. Beslaglæggelsens ophør.

Ifølge § 806 bortfalder beslaglæggelsen, når forfølgning frafalder, eller sigtede frifindes.

Ordene "forfølgning frafalder" omfatter ud over tiltalefrafald påtaleopgivelse, dvs. anklagemyndighedens beslutning om at undlade påtale i tilfælde, hvor sagen ikke skønnes at kunne gennemføres til domfældelse.

En beslaglæggelse efter § 804 bortfalder formentlig også i tilfælde, hvor tiltalefrafald gives på vilkår om betaling af erstatning for tab, der er forvoldt ved lovovertrædel-

sen, jf. § 723 a, stk. 1, nr. 2, således at opretholdelse af beslaglæggelsen med henblik på udlæg for erstatningskravet er udelukket.

Endvidere ophæves beslaglæggelsen, når den på grund af senere fremsatte indsigelser eller senere indtrufne omstændigheder findes ikke at have hjemmel. Som eksempler herpå nævnes i 1892-proceskommissionens udkast til lov om strafretsplejen (1899), at de beslaglagte ting viser sig at tilhøre tredjemand, eller at den forurettedes erstatningskrav fyldestgøres eller afvises.

Det følger af 2. pkt. i § 806, at beslutninger og forholdsregler med hensyn til beslaglæggelsens ophør træffes af den ret, for hvilken sagen er eller var tingfæstet.

I praksis er det dog formentlig politiet, der tager initiativ til de praktiske foranstaltninger, som beslaglæggelsens ophør eller bortfald medfører, f.eks. at en løsøregenstand udleveres, eller at en på en fast ejendom tinglyst beslaglæggelse slettes i tingbogen.

Det følger af beslaglæggelsens virkning som arrest, at fyldestgørelse i det beslaglagte efter dom, hvor tiltalte pålægges sagsomkostninger og/eller erstatningskrav, skal ske ved udlæg, jf. også retsplejelovens § 997, stk. 2, og § 1013, stk. 3, hvorefter erstatning, der under straffesagen er tilkendt nogen, samt sagsomkostninger inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler.

4. Formuebeslag.

Bestemmelserne om beslaglæggelse af formue er et presionsmiddel, som anvendes meget sjældent i praksis.

I §§ 801-803 reguleres formuebeslag med henblik på at tvinge en tiltalt til at komme til stede til domsforhandlingen. Bestemmelsen har sammenhæng med den meget begrænsede adgang til at fremme domsforhandlingen i den tiltal-

tes fravær, jf. § 847.

I § 1002, stk. 2, gives adgang til at beslaglægge en dørafældts formue efter reglerne i §§ 801-803 med henblik på at fuldbyrde en idømt straf på fængsel i 8 måneder eller mere.

Bestemmelserne suppleres af reglen i retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 7, hvorefter retten, hvis betingelserne for varetægtsfængsling er til stede, kan bestemme, at sigtede i stedet skal stille en af retten fastsat økonomisk sikkerhed for sin tilstedeværelse ved retsmøde og ved fuldbyrdelsen af en eventuel dom. Hvis sigtede unddrager sig forfølgningen, kan retten bestemme, at den stillede sikkerhed fortabes, jf. § 765, stk. 4.

4.1. Beslaglæggelsens genstand.

Beslaglæggelse efter § 801, stk. 1, og § 1002, stk. 2, sker i den formue, som tiltalte (eller domfældte) måtte besidde og erhverve i riget.

Beslaglæggelsen omfatter formuen som helhed. Det følger af § 803, stk. 2, at indtægter af de beslaglagte aktiver indgår under beslaglæggelsen. Derimod har ægtefælle og børn krav på uanset beslaglæggelsen at få udbetalt underhold af formuen, jf. § 802, stk. 2.

4.2. Betingelserne for beslaglæggelse.

Efter § 801, stk. 1, stilles der ikke særlige krav til mistankens styrke, men derimod kræves, at tiltale skal være rejst.

Endvidere fremgår det af bestemmelsen, at begæringen om beslaglæggelse fremsættes af statsadvokaten. Det er tvivlsomt, om det herved anses for forudsat, at tiltale er rejst i en statsadvokatsag. Retsplejerådet har i betænkning nr. 1194/1990 om anklagemyndighedens struktur foreslået, at § 801 ændres, således at formuebeslag ikke sker

på statsadvokatens, men på anklagemyndighedens begæring. Det må i øvrigt følge af den almindelige grundsætning om proportionalitet, at der alene kan ske formuebeslag i sager, som antages at medføre frihedsstraf af en vis (længere) varighed, jf. herved også § 1002, stk. 2, hvor det opstilles som en betingelse, at der er idømt fængsel i 8 måneder eller derover.

Bestemmelsen om formuebeslag med henblik på straffuldbyr-delse er først anvendelig, når den afsagte dom er endelig, og afsoning kan iværksættes.

Endvidere stilles der både i § 801, stk. 1, og § 1002, stk. 2, krav om, at tiltalte (domfældte) har unddraget sig henholdsvis sagens videre forfølgning eller straffuldbyr-delsen. Dette krav må muligvis fortolkes i overensstemmel-se med begrebet "undveget" i retsplejelovens § 847, stk. 2, nr. 1, jf. bl.a. afgørelsen i U 1988.114 HK (Bonde Nielsen-sagen), hvor en tiltalt, som var frifundet i by-retten, skriftligt havde meddelt, at han, der i en række år havde været bosat i udlandet og nu atter befanndt sig på sin udenlandske bopæl, ville udeblive fra domsforhandlin-gen i ankesagen. Denne udeblivelse kunne ikke sidestilles med undvigelse efter retsplejelovens § 847, stk. 2, nr. 1.

4.3. Kompetence.

Kompetencen til at træffe beslutning om formuebeslag er hos retten, jf. § 801, stk. 1, og henvisningen i § 1002, stk. 2, 1. pkt.

Der er ikke fastsat regler om politiets kompetence til at beslaglægge i tilfælde af *periculum in mora*.

Begæring om formuebeslag med henblik på at gennemtvinge straffuldbyr-delse kræver justitsministerens tilladelse, hvis der er gået 10 år fra dommens afsigelse, jf. § 1002, stk. 2, 2. pkt.

Det må følge af sagens natur, at tiltalte ikke skal ind-

kaldes til retsmøder om beslaglæggelse. Forsvarerbeskikelse er obligatorisk, jf. § 731, stk. 1, litra c, og det følger af § 801, stk. 1, 1. pkt., at forsvareren skal høres, inden retten på statsadvokatens begæring træffer bestemmelsen om formuebeslag.

4.4. Fremgangsmåden.

En kendelse om formuebeslag skal forkyndes efter reglerne i § 159 om forkyndelse i Statstidende, som finder anvendelse, hvis den pågældendes bopæl, opholdssted eller arbejdssted her i landet ikke kan oplyses, eller hvis den pågældende har kendt opholdssted i udlandet, og det pågældende lands myndigheder nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse.

Efter § 802, stk. 1, drager retten omsorg for, at der beskikkes en værge til at bestyre den beslaglagte formue. Beslutningen herom skal kundgøres ved tinglysning efter de om umyndiggørelse gældende regler. Heraf følger, jf. tinglysningslovens § 48, stk. 1, at beslaglæggelsen skal tinglyses i personbogen og på eventuelle faste ejendomme.

Tinglysning sker ved det personlige værneting. Hvis den pågældende ikke har værneting her i landet, sker tinglysning formentlig ved Københavns Byret, jf. tinglysningslovens § 47, stk. 2, analogt.

Ifølge § 802, stk. 2, 1. pkt., skal værgen afgive løfte om ikke at lade tiltalte tilflyde nogen indtægt af formuen.

Administration af aktiverne foretages således ikke som ved de øvrige former for beslaglæggelse af politiet og anklagemyndigheden. Af den ovenfor i afsnit 2 nævnte artikel i Anklagemyndighedens Årsberetning 1984 fremgår det imidlertid, at politiet i praksis formentlig til en vis grad inddrages i værgens dispositioner, idet denne i en række tilfælde gerne vil sikre sig, at politiet ikke er uenig i dispositionerne.

4.5. Virksomheden af beslaglæggelse.

Formuebeslag medfører, at tiltalte (eller domfældte) afskæres fra at råde over sin formue og ikke må modtage aktiver fra formuen.

Derimod ophæves ægtefællens og børnenes krav på underhold af formue ikke ved beslaglæggelsen, ligesom sigtede heller ikke er udelukket fra at råde over den beslaglagte formue ved testamente, jf. § 802, stk. 2.

Formuebeslag er ikke beskyttet mod tiltaltes (domfældtes) kreditorer, hvis krav er stiftet inden beslaglæggelsen. Hurwitz antager i Den Danske Strafferetspleje, 3. udgave, side 513, at beskyttelsen heller ikke gælder over for kreditorer, hvis krav er stiftet efter formuebeslaget. Om krav, som er stiftet efter beslaglæggelsens iværksættelse på grundlag af aftale, anfører Hurwitz dog, at det vist nok ikke har været meningen at udelukke den pågældende fra indirekte råden over formuen ved gældsstiftelse, men at formålet med beslaglæggelsen taler for at afskære udnyttelse af formuen på denne måde.

4.6. Beslaglæggelsens ophør.

Formuebeslag er et pressionsmiddel og ophæves, når formålet hermed - tiltaltes (eller domfældtes) tilstedekomst - er opnået, jf. § 803, stk. 1, nr. 1. Ved beslaglæggelseskendelsen afbrydes og suspenderes forældelsesfristen, jf. Højesterets kendelse af 14. juni 1991.

Endvidere ophæves formuebeslaget, når formuen ved tiltaltes død eller efter loven om borteblevne tilfalder arvingerne, og når forfølgning frafalder, eller sagen ved retens kendelse afvises, jf. § 803, stk. 1, nr. 2 og 3.

Formuebeslag med henblik på fuldbyrdelse af frihedsstraf ophæves, når domfældte kommer til stede, ved hans død, i tilfælde af benådning, samt når der er gået 10 år fra dommens afsigelse, medmindre justitsministeren begærer be-

slaglæggelsen opretholdt, jf. § 1002, stk. 2, 3. og 4. pkt.

Ophøret sker ved rettens beslutning herom og medfører, at formuen med de under beslaglæggelse vundne indtægter og efter fradrag af udgifter udleveres til tiltalte (domfældte) eller arvingerne.

5. Edition.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 827 om edition, dvs. udlevering til eller forevisning for retten af dokumenter og andre genstande af betydning for gennemførelsen af en straffesag, omfatter i modsætning til reglerne om beslaglæggelse i kapitel 75 b alene indgreb mod ikke sigtede.

Ønsker politiet at få udleveret genstande eller andet fra en sigtet, må reglerne om ransagning og beslaglæggelse anvendes.

Om udlevering af en genstand, som befinder sig hos en ikke sigtet, bør gennemtvinges ved edition eller ved ransagning og beslaglæggelse, afhænger af omstændighederne, herunder bl.a. af, om den pågældende kan tænkes at ville modvirke efterforskningen, f.eks. ved at skjule genstanden. Det bemærkes i den forbindelse, at en afgørelse om edition pålægger en handlepligt, hvorimod ransagning og beslaglæggelse kan gennemføres uden den pågældendes medvirken.

Bestemmelsen om editionspligt har derfor nær sammenhæng med reglerne om vidnepligt og fik da også sin nuværende affattelse (stk. 1-3) ved lov nr. 149 af 21. april 1965, som gennemførte en revision af reglerne om vidner.

5.1. Genstanden for editionspligt.

Pligt til edition kan pålægges med hensyn til dokumenter eller andre ting af den i § 824 nævnte art, dvs. ting, der antages at være af betydning som bevismidler eller at burde konfiskeres, eller som ved forbrydelsen er fravendt no-

gen, af hvem de kan kræves tilbage. Der henvises herom til afsnit 2.1. ovenfor om beslaglæggelse.

Edition forekommer formentlig i praksis oftest med hensyn til bevismidler.

Pligten til edition er begrænset i samme omfang som pligten til at afgive forklaring som vidne, jf. § 827, stk. 1. Editionspligt kan således ikke pålægges, hvis der foreligger en vidnefritagelses- eller vidneudelukkelsesgrund, jf. retsplejelovens §§ 169-172, medmindre retten samtidig træffer afgørelse om, at fritagelses- eller udelukkelsesgrunden må vige af hensyn til oplysningen af sagen, jf. reglerne i §§ 169, stk. 2, 170, stk. 2, 171, stk. 3 og 4, og § 172, stk. 2.

Pligt til edition kan pålægges både personer og offentlige myndigheder, jf. § 827, stk. 1. Også juridiske personer, f.eks. en bank, kan pålægges editionspligt. Postvæsenets og telefonselskabernes pligt til at udlevere breve og give oplysninger om telefonsamtaler er dog reguleret ved reglerne om indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. kapitel 71. Offentlige myndigheders pligt til at udlevere dokumenter m.v. omfatter ikke tilfælde, hvor oplysninger nægtes af hensyn til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter, jf. § 169, stk. 2, 3. pkt.

I praksis (U 1955.954 HK og U 1957.780 HK) er offentlige myndigheders referatark undtaget fra udleveringspligten (internt materiale).

Det kræves ikke, at de dokumenter eller genstande, der ønskes udleveret eller forevist ved edition, beskrives præcist, men oplysningerne herom må dog være så nøjagtige, at genstanden eller dokumenterne kan bestemmes. Ifølge motiverne i 1892-proceskommissionens udkast til lov om strafferetsplejen (1899) kunne pålæg efter bestemmelsen om editionspligt gives ikke blot med hensyn til bestemte ting, som kunne individuelt beskrives, men også med hensyn til de ting, der overhovedet inden for en nærmere fremtid

f.eks. måtte blive fundne på et bestemt sted eller pantsatte eller givne i forvaring af en bestemt person. Det bemærkes i den forbindelse, at den ændrede formulering af bestemmelsen om editionspligt ved lov nr. 149 af 21. april 1965 ikke tilsigtede nogen realitetsændring med hensyn til afgrænsningen af det materiale, som kan være genstand for edition.

5.2. Betingelserne for edition.

Henvisningen i § 827, stk. 1, til § 824 medfører, at editionspligt ligesom beslaglæggelse kun kan besluttes, såfremt det "skønnes fornødent". Heri ligger et krav om, at fremskaffelse af dokumentet eller genstanden skal være nødvendig for strafforfølgningen eller for at sikre tilbagelevering til rette ejer eller konfiskation.

I det omfang, der foreligger en vidneudelukkelses- eller fritagelsesgrund, som ikke er absolut, skal tillige betingelserne i §§ 169-172 om vidnepligt i disse tilfælde være opfyldt, jf. f.eks. § 170, stk. 2, hvorefter retten kan pålægge læger og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves.

5.3. Kompetence og fremgangsmåde.

Kompetencen til at træffe afgørelse om edition tilkommer retten, jf. § 827, stk. 1. Det er ikke foreskrevet, at afgørelse skal træffes ved kendelse.

Der er ikke som f.eks. ved beslaglæggelse og ransagning givet mulighed for, at politiet i tilfælde af periculura in mora kan træffe en foreløbig afgørelse, som forelægges for retten til efterfølgende godkendelse. Foreligger periculum in mora, vil politiet i nogle tilfælde i stedet kunne fremskaffe genstanden ved ransagning og beslaglæggelse uden forudgående retsafgørelse.

Det følger af § 827, stk. 2, at editionspligt med hensyn til dokumenter kun kan træffes, efter at den, der har rådighed over dokumentet, har haft lejlighed til at udtale sig, jf. også U 1977.736 VLK, hvor anklagemyndighedens begæring om, at afgørelse om editionspligt blev truffet, uden at to banker, som havde rådighed over de ønskede kontoudskrifter, forinden havde haft lejlighed til at udtale sig, blev afvist af retten.

Med hensyn til edition af genstande gælder ikke en tilsvarende ret for den, der har rådigheden, til at udtale sig inden rettens afgørelse. Forarbejderne til bestemmelsen indeholder ikke nogen begrundelse for denne forskel.

Om underretning af sigtede gælder reglerne i § 748. I U 1988.408 V, der er nævnt ovenfor under pkt. 2.3., ophævede landsretten byrettens beslutning om at pålægge Postgirokontoret at udlevere kontoudskrifter under henvisning til, at sigtede ikke havde været indkaldt til retsmødet.

Efter § 827, stk. 4, skal retten, når private dokumenter er udleveret i medfør af stk. 1, give vedkommende underretning herom, så snart det kan ske uden skade for undersøgelsen.

Bestemmelsen, som er identisk med den tidligere gældende regel i § 792, blev ved lov nr. 227 af 6. juni 1985 indføjet i § 827.

Reglen må antages at medføre pligt til underretning af den person, hvis papirer er udleveret af tredjemand. Retten må således f.eks. give den sigtede underretning, hvis hans revisor har udleveret regnskabsbilag tilhørende sigtede til politiet ifølge et pålæg i medfør af § 827, stk. 1.

Underretning skal dog ikke gives, før dette kan ske uden skade for efterforskningen.

5.4. Virksomheden af editionspligt.

§ 827, stk. 1, nævner pålæg om at forevise eller udlevere dokumenter m.v. I praksis forekommer formentlig oftest pålæg om udlevering.

Udlevering medfører en rådighedsberøvelse af samme karakter som beslaglæggelse. Det er tvivlsomt, om reglerne i § 828 om optegnelse og mærkning af ting, som er beslaglagt, og § 829 om første gennemsyn af beslaglagte papirer finder tilsvarende anvendelse ved udlevering ifølge et pålæg om edition.

Det må dog antages, at politiet skal foretage registrering af de pågældende genstande og dokumenter, og at der på begæring skal udstedes en kvittering for modtagelsen.

Efter § 827, stk. 3, finder bestemmelsen i § 178 tilsvarende anvendelse, såfremt den pågældende uden lovlig grund undlader at efterkomme et pålæg om edition. Retten kan således pålægge bøde eller lade den pågældende tage i forvaring, indtil pålægget efterkommes. I praksis forekommer det formentlig kun yderst sjældent, at et pålæg om edition ikke efterkommes.

Editionspligten ophører ved opfyldelsen, dvs. ved udleveringen eller forevisningen. Er udlevering sket af dokumenter eller genstande, som alene skal anvendes som bevis, må tilbagegivelse ligesom ved beslaglæggelse, jf. § 830, skulle ske senest ved sagens afslutning.

Kapitel 2.

Udvalgets overvejelser.

Det har været udvalgets udgangspunkt ved arbejdet med reglerne om beslaglæggelse og edition, at der ikke er behov for en omfattende reform på dette område, idet den gældende retstilstand efter udvalgets opfattelse i det store hele er tilfredsstillende. Reglerne giver ikke anledning til væsentlige praktiske problemer, og de repræsenterer en god balance mellem hensynet til politiets efterforskning på den ene side og på den anden side hensynet til den enkeltes frihed og rådighedsret.

Når udvalget desuaget finder at burde foreslå nye regler om beslaglæggelse og edition, har det således ikke baggrund i en kritik af de gældende regler.

Der tilsigtes en samling og præcisering af reglerne, der i den gældende lov må søges tre steder (kapitlerne 74 og 75 b samt § 1002). De gældende regler, der ikke er ændret væsentligt siden gennemførelsen af retsplejeloven af 1916, er præget af deres tid og fremtræder i dag vanskeligt overskuelige og til dels ufuldstændige, og navnlig er der behov for en klarlæggelse og præcisering af indgrebets civilretlige virkninger.

Det er derfor efter udvalgets opfattelse påkrævet, at reglerne revideres som led i den løbende modernisering af de straffeprocessuelle regler.

Som følge heraf er udvalgets lovudkast først og fremmest resultatet af bestræbelser på at modernisere og præcisere reglerne, så de bliver mere tilgængelige og nemmere at anvende, og således at de indgår mere naturligt i sammenhængen med retsplejelovens øvrige regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb.

I den forbindelse skal der særligt peges på, at udvalget tidligere har afgivet en betænkning om ransagning under

efterforskning (nr. 1159/1989), der bl.a. indeholder udkast til en ny affattelse af retsplejelovens kapitel 73.

Ransagningsreglerne er nøje forbundet med reglerne om beslaglæggelse, og en række af udvalgets overvejelser i den nævnte betænkning har derfor også gyldighed i forbindelse med beslaglæggelse og edition. Dette gælder f.eks. med hensyn til indikationskravet - dvs. kravet om indgrebets betydning for efterforskningen - proportionalitetskravet - dvs. at ulemperne ved indgrebet skal stå i forhold til indgrebets betydning for efterforskningen og sagens karakter - og sondringen mellem mistænkte og ikke-mistænkte. Der henvises om disse forhold til denne betænkning's kapitler 2-5.

Med hensyn til beslaglæggelsesreglerne generelt er det udvalgets opfattelse, at der bør ske en opdeling i tre grupper, idet beslaglæggelse kan ske med tre helt forskellige formål, som igen tilsiger forskellige regler om beslaglæggelsens retsvirkninger, ophør m.v.

Beslaglæggelse kan for det første ske til sikring af bevismidler, det offentliges krav på konfiskation eller forurettedes krav på tilbagelevering af genstande. For det andet til sikring af det offentliges krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning i sagen. Og for det tredje, når sigtede har unddraget sig videre forfølgning.

Disse tre grupper kan for så vidt allerede påpeges i de gældende regler, men udvalget lægger i sit lovudkast vægt på, at grupperne ved indførelsen af en ny systematik træder klarere frem.

Udvalget har særligt overvejet den anden af de to former for beslaglæggelse og har fundet anledning til som noget nyt at medtage bødekraft.

Beslaglæggelse til sikring af det offentliges bødekraft har hidtil ikke kunnet finde sted, jf. ovenfor kapitel 1, afsnit 3, men der er efter udvalgets opfattelse ikke nogen

begrundelse for at udelade bødekraft, når beslaglæggelse kan ske med hensyn til f.eks. konfiskationskrav og sagsomkostninger.

Udvalget har endvidere overvejet forholdet mellem denne form for beslaglæggelse og de fagedretlige regler.

Efter gældende ret indebærer beslaglæggelse til sikring af erstatningskrav og krav på sagsomkostninger alene en ret over det beslaglagte svarende til arrest, jf. retsplejelovens § 804, stk. 2. Dette er ensbetydende med, at retten over det beslaglagte kan fortrænges af skyldnerens retsforfølgende kreditorer ved udlæg, og at det efter dommen i straffesagen er nødvendigt at få foretaget udlæg gennem fagedretten for at opnå det auktionsgrundlag, der er påkrævet for, at der kan ske fyldestgørelse i det beslaglagte. Der henvises til beskrivelsen af gældende ret ovenfor i kapitel 1, afsnit 3.5. og 3.6.

Dette er efter udvalgets opfattelse et for den berettigede ganske omstændeligt system, der samtidig ikke bibringer den tiltalte yderligere retssikkerhedsgarantier.

Sagens behandling i fagedretten efter dommen har i alt væsentligt karakter af en formalitet, idet kravet er fastslået ved dommen, og genstanden for udlæg normalt giver sig selv som følge af beslaglæggelsen.

Udvalget foreslår på den baggrund, at det overlades til retten at træffe afgørelsen om anvendelsen af det beslaglagte, således at afgørelsen får retsvirkning som et udlæg og kan benyttes som auktionsgrundlag. Følgelig skal beslaglæggelsens retsvirkning som arrest fremover ophøre ved afsigelsen af dommen i straffesagen.

Forslaget indebærer, at der i forhold til tiltaltes øvrige retsforfølgende kreditorer sker en vis mindre prioritetsmæssig forskydning til fordel for det offentlige og den ved forbrydelsen forurettede. Dette er efter udvalgets opfattelse ganske ubetænkeligt, navnlig henset til at det under alle omstændigheder er ganske tilfældigt for den

tiltalte og dennes øvrige kreditorer, hvornår straffesagen afgøres og dermed - efter de gældende regler - åbner mulighed for foretagelse af udlæg til sikring af de krav, som har givet anledning til beslaglæggelsen.

Heller ikke for den tiltalte skønner udvalget, at ændringen får konsekvenser af betydning. Det vil fortsat være en domstol, der træffer den afgørelse, som etablerer auktionsgrundlåget.

Der vil ganske vist ikke normalt kunne ske en opgørelse af sagsomkostningerne i forbindelse med dommen, men det må herved tages i betragtning, at opgørelsen af kravene efter rettens afgørelse om fyldestgørelse i det beslaglagte skal forestås af en offentlig myndighed (politiet), og at tiltalte i henhold til retsplejelovens § 998, stk. 1, kan indbringe tvister med politiet om dommens fuldbyrdelse for retten.

Derudover har udvalget overvejet det indbyrdes prioritetsforhold mellem de forskellige krav, der kan danne grundlag for beslaglæggelse.

Udvalget foreslår, at det overlades til retten at træffe afgørelse herom i forbindelse med afgørelsen om anvendelse af beslaglagt gods. Det er dog udvalgets opfattelse, at fordelingen normalt bør finde sted, således at privatretlige erstatningskrav dækkes forlods. Derefter dækkes det offentliges krav på sagsomkostninger og erstatning, herunder efterbetaling af moms og skat. Først derefter dækkes bødekraft.

Udvalget finder, at en sådan prioritetsorden vil være i overensstemmelse med de senere års ændringer på forskellige områder inden for lovgivningen med henblik på at udvide beskyttelsen og rettighederne for ofre for forbrydelser.

Endelig har udvalget overvejet visse ændringer i anledning af gennemførelsen af medieansvarsloven. Særligt i forbindelse med udvidelsen af kildebeskyttelsesreglerne har udvalget fundet at burde foreslå, at der indføres en beskyt-

telse for journalister m.fl., der svarer til retsplejelovens § 172.

Med hensyn til detaljerne i udvalgets forslag til ændringer såvel som med hensyn til indholdet af den række af mindre ændringer og præciseringer, som udvalget foreslår, henvises til bemærkningerne til lovudkastet nedenfor i kapitel 3.

Kapitel 3.

Udvalgets lovudkast.

Lov om ændring af retsplejeloven (Beslaglæggelse og edition).

§ 1.

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 748 af 1. december 1989 som ændret ved, foretages følgende ændringer:

1. § 684. stk. 1. nr. 3. ophæves.

Nr. 4-7 bliver herefter nr. 3-6.

2. § 701. stk. 2. ophæves.

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

3. § 731. stk. 1. litra c. affattes således:

"c) når der er spørgsmål om beslaglæggelse af en formue eller en del af denne, jf. § 802, stk. 3,".

4. § 748. stk. 1. 2. pkt. . affattes således:

"Dette gælder ikke retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens forudgående kendelse om foretagelse af foranstaltninger i henhold til kapitlerne 69-73 samt § 802, stk. 1 og 3. "

5. Kapitel 74 affattes således:

"Kapitel 74

Beslaglæggelse oa edition

§ 801. Efter reglerne i dette kapitel kan der foretages beslaglæggelse

- 1) til sikring af bevismidler,
- 2) til sikring af det offentliges krav på sagsomkostninger, bøde og konfiskation,
- 3) til sikring af forurettedes krav på tilbagelevering eller erstatning, og
- 4) når sigtede har unddraget sig sagens videre forfølgning.

Stk. 2. Genstande, som politiet tager i bevaring, som ingen har rådighed over, og hvorover ingen gør en ret gældende, er ikke omfattet af reglerne i dette kapitel.

Stk. 3. Om udlevering af breve, telegrammer og lignende under forsendelse samt om oplysning om forbindelse mellem telefoner m.v. gælder reglerne i kapitel 71. Om fratagelse af genstande og penge i forbindelse med anholdelse gælder endvidere bestemmelsen i § 758, stk. 1.

§ 802. Genstande, som en mistænkt har rådighed over, kan beslaglægges, såfremt

- 1) den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og
- 2) der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis eller bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Stk. 2. Gods, som en mistænkt ejer, kan beslaglægges, såfremt

- 1) den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og
- 2) beslaglæggelse anses for nødvendig for at sikre det offentliges krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning i sagen.

Stk. 3. Beslaglæggelse af en mistænks hele formue eller en del af denne kan foretages, såfremt

- 1) tiltale er rejst for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og
- 2) tiltalte har unddraget sig videre forfølgning i sagen.

Stk. 4. Skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, kan ikke beslaglægges hos en mistænkt. Det samme gælder materiale, der indeholder oplysninger af den karakter, der er nævnt i § 172, hvis materialet hidrører fra en person, der efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen.

§ 803. Genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, kan beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Stk. 2. Hos personer, som efter reglerne i § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser mellem den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for beslaglæggelse. Hos personer, der er omfattet af § 172, kan beslaglæggelse ikke finde sted af materiale, der indeholder oplysning om forhold, som de pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen.

5 804. Som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, kan der meddeles en person, der ikke er mistænkt, pålæg om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis, bør konfiskeres eller ved lov-

overtrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage.

Stk. 2. Er en genstand udleveret til politiet efter pålæg om edition, finder reglerne om beslaglæggelse efter § 803, stk. 1, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Er en genstand uden pålæg herom afleveret til politiet af de i stk. 1 nævnte grunde, finder § 807, stk. 4, anvendelse. Fremsættes der begæring om udlevering, og imødekommer politiet ikke begæringen, skal politiet snarest muligt og inden 24 timer forelægge sagen for retten med anmodning om beslaglæggelse. § 806, stk. 3, 2. pkt., og stk. 5, 1. pkt., finder i så fald anvendelse.

Stk. 4. Der kan ikke meddeles pålæg om edition, såfremt der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. §§ 169-172.

§ 805. Beslaglæggelse må ikke foretages, og pålæg om edition må ikke meddeles, såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre.

Stk. 2. Kan indgrebets øjemed opnås ved mindre indgribende foranstaltninger, herunder sikkerhedsstillelse, kan der med den, mod hvem indgrebet retter sig, træffes skriftlig aftale herom.

Stk. 3. Ved beslaglæggelse til sikkerhed for det offentlige krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning finder reglerne i §§ 509-516 tilsvarende anvendelse.

§ 806. Afgørelse om beslaglæggelse og om pålæg om edition træffes efter politiets begæring. Begæring om beslaglæggelse til sikring af erstatningskrav kan tillige fremsættes af forurettede.

Stk. 2. Afgørelsen træffes af retten ved kendelse, jf. dog stk. 6. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 3. Såfremt indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslut-

ning om beslaglæggelse, jf. dog stk. 4. I så fald skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes, samt om det kan opretholdes. Dette gælder dog ikke, såfremt der efter beslaglæggelsen meddeles samtykke i overensstemmelse med stk. 6.

Stk. 4. Beslaglæggelse efter § 802, stk. 3, samt beslaglæggelse af et trykt skrift, i anledning af hvis indhold ansvar skal gøres gældende, kan dog kun ske efter retskendelse.

Stk. 5. Inden retten træffer afgørelse, skal der være givet den, mod hvem indgrebet retter sig, adgang til at udtale sig. Dette gælder dog ikke i de i § 748, stk. 1, 2. pkt., omhandlede tilfælde.

Stk. 6. Afgørelse om beslaglæggelse træffes af politiet, såfremt den, mod hvem indgrebet retter sig, meddeler skriftligt samtykke til indgrebet.

§ 807. Politiet iværksætter beslaglæggelse. Foretages beslaglæggelse på grundlag af en retskendelse, skal denne på begæring forevises for den person, mod hvem indgrebet retter sig.

Stk. 2. Politiet foranlediger ved henvendelse til den, mod hvem indgrebet retter sig, at en kendelse om edition opfyldes. Rettens kendelse skal på begæring forevises for den pågældende. Afviser den pågældende uden lovlig grund at efterkomme pålægget, finder bestemmelsen i § 178 tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Har retten afsagt kendelse om beslaglæggelse af en formue eller en del af en formue, jf. § 802, stk. 3, skal politiet sørge for, at der beskikkes en værge til at bestyre den beslaglagte formue. Politiet lader kendelsen om beslaglæggelse tinglyse efter reglerne om umyndiggørelse. Kendelsen forkyndes for tiltalte efter reglerne i § 159.

Stk. 4. Genstande, som kommer i politiets besiddelse som følge af beslaglæggelse eller pålæg om udlevering, skal snarest muligt optegnes og mærkes. Politiet skal på begæring udstede kvittering for modtagelsen.

§ 808. Samme beføjelser til beslaglæggelse som politiet,

jf. § 806, stk. 3, har enhver, der træffer nogen under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold. Det beslaglagte skal snarest muligt overgives til politiet med oplysning om tidspunktet og grundlaget for beslaglæggelsen. Politiet forelægger sagen for retten i overensstemmelse med § 806, stk. 3, 2. pkt., medmindre det beslaglagte inden udløbet af 24 timer udleveres til den, mod hvem indgrebet er foretaget, eller denne meddeler skriftligt samtykke til beslaglæggelse i overensstemmelse med § 806, stk. 6.

5 809. Beslaglæggelse efter § 802, stk. 1, og § 803, stk. 1, medfører, at der hverken ved aftale eller kreditorforfølgning kan foretages dispositioner over det beslaglagte, som er i strid med indgrebets formål.

Stk. 2. Beslaglæggelse efter § 802, stk. 2, har indtil sagens afgørelse samme retsvirkning som arrest, jf. kapitel 56.

Stk. 3. Beslaglæggelse efter § 802, stk. 3, medfører, at tiltalte er uberettiget til at råde over formuen. Kreditorforfølgning kan alene foretages med hensyn til krav mod tiltalte, som bestod, før kendelsen om beslaglæggelse blev afsagt.

§ 810. Indtil sagens afgørelse kan begæring om hel eller delvis ophævelse af beslaglæggelse fremsættes over for retten af den, der har interesse heri. Rettens afgørelse træffes ved kendelse, efter at de, som har interesse i afgørelsen, har haft adgang til at udtale sig.

§ 811. Rådighedsberøvelse som følge af beslaglæggelse efter § 802, stk. 1, og § 803, stk. 1, bortfalder senest, når sagen er endeligt sluttet ved dom, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, medmindre det beslaglagte konfiskeres, eller der er tvivl om, til hvem tilbagelevering skal ske.

Stk. 2. Retten afgør efter begæring, hvorledes gods, der er beslaglagt efter § 802, stk. 2, skal anvendes til dækning af det offentliges krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning. Afgørelsen træffes ved dommen i sagen eller, hvis sagen sluttet uden

dom, ved kendelse. Afgørelsen har retsvirkning som udlæg. Sluttes sagen ved påtaleopgivelse eller frifindelse, bortfalder beslaglæggelsen.

Stk. 3. Nægter retten forfølgning af et erstatningskrav under straffesagen, jf. § 991, stk. 4, og § 992, stk. 1, kan retten i forbindelse hermed bestemme, at en beslaglæggelse til sikring af dette krav bevarer sin gyldighed, indtil erstatningsspørgsmålet er afgjort, jf. § 809, stk. 2, forudsat at der inden 4 uger anlægges sag i den borgerlige retsplejes former. Fastsættes der herefter et erstatningskrav, kan den ret, der har afsagt dom i straffesagen, efter begæring af forurettede bestemme, at erstatningskravet helt eller delvis skal fyldestgøres af provenuet fra det beslaglagte gods. Sagen behandles i strafferetsplejens former.

Stk. 4. Beslaglæggelse efter § 802, stk. 3, bortfalder, når tiltalte ikke længere unddrager sig forfølgning. Afgørelse om beslaglæggelsens bortfald træffes af retten."

6. 55 808-811 bliver herefter §§ 812-815.

7. Kapitel 75 b om beslaglæggelse ophæves.

8. 5 1002 affattes således:

" § 1002. Efter at dom er afsagt, finder reglerne i kapitel 74 om beslaglæggelse til sikkerhed for det offentliges krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning i sagen tilsvarende anvendelse. Afgørelsen træffes af den ret, som har afsagt dommen i 1. instans, og der skal i forbindelse hermed træffes afgørelse om, hvordan det beslaglagte skal anvendes, jf. § 811, stk. 2.

Stk. 2. Har den, som er idømt ubetinget fængsel i 8 måneder eller mere, unddraget sig straffuldbyrdsen, kan hans formue beslaglægges efter reglerne i kapitel 74. Foruden i de i § 811, stk. 4, nævnte tilfælde bortfalder beslaglæggelsen, når der er gået 10 år fra dommens afsigelse, medmindre retten efter begæring undtagelsesvis beslutter at opretholde den."

Loven træder i kraft den

Stk. 2. Retsplejelovens § 811 som affattet ved denne lov finder anvendelse i alle sager, hvor dom i 1. instans afsiges efter lovens ikrafttræden. I øvrigt gælder loven for beslaglæggelse, der foretages efter lovens ikrafttræden.

Bemærkninger til lovudkastet.

Almindelige bemærkninger.

Lovudkastet indeholder forslag til nye regler om beslaglæggelse og edition. Reglerne foreslås placeret i retsplejelovens kapitel 74. Dette indebærer en samling af reglerne om beslaglæggelse og edition, der hidtil har været anbragt i kapitlerne 74 og 75 b. Reglerne om beslaglæggelse efter dom foreslås dog bevaret som § 1002 i retsplejelovens kapitel 90 om fuldbyrdelse af domme i straffesager.

Ud over denne ændrede systematik er der med forslaget tilset en modernisering af reglerne, der i deres nuværende form i det væsentlige hidrører fra procesreformen i 1916 (dengang kapitlerne 68 og 73). Forslaget skal ses som et led i den igangværende reform af straffeprocessen, navnlig i fortsættelse af udvalgets udkast til en ny affattelse af retsplejelovens kapitel 73 om ransagning (betænkning nr. 1159/1989).

Det foreslås, at kapitel 74 får overskriften "Beslaglæggelse og edition". Herved opgives den hidtidige sondring i traditionel terminologi mellem "beslag", der er blevet benyttet om forholdsregler vedrørende hele formuen, og "beslaglæggelse", som er blevet benyttet i forbindelse med enkelte værdier eller effekter. Sondringen er ikke benyttet konsekvent i de gældende regler, og den er efter udvalgets opfattelse overflødig.

Med den foreslåede kapiteloverskrift markeres, at edition har karakter af et selvstændigt retsinstitut. Ved pålæg om edition får en person en pligt til at forevise eller udlævere en genstand, jf. lovudkastets § 804. Der er med andre ord tale om en handlepligt, og denne kan gennemtvinges efter de samme regler, som anvendes med henblik på at formå vidner til at afgive forklaring (retsplejelovens § 178). Edition kan således være et alternativ til ransagning.

Ved beslaglæggelse stiftes der en ret for politiet (og/eller forurettede) over genstande eller værdier, idet disse midlertidigt kan tilbageholdes, enten direkte eller ved en værges foranstaltning. Genstandene eller værdierne kan være kommet i politiets besiddelse som følge af ransagning, edition eller på anden måde.

Efter lovudkastet kan beslaglæggelse finde sted inden for tre tilfældegrupper:

- 1) Til sikring af bevismidler, det offentliges krav på konfiskation eller forurettedes krav på tilbagelevering af genstande (lovudkastets § 802, stk. 1),
- 2) til sikring af det offentliges krav på sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning i sagen (§ 802, stk. 2), eller
- 3) når tiltalte har unddraget sig videre forfølgning (§ 802, stk. 3).

Grupperne 1 og 2 modsvarer af beslaglæggelse efter den nugældende retsplejelov, henholdsvis §§ 824 og 804, mens gruppe 3 modsvarer de nugældende regler om formuebeslag i § 801.

Lovudkastet svarer i vidt omfang til gældende ret, idet der dog ud over indførelse af en ny systematik sker en del præciseringer og visse mindre ændringer.

De vigtigste ændringer vedrører den form for beslaglæggelse, der ovenfor er rubriceret som gruppe 2. Det foreslås her som noget nyt, at der indføres en adgang til at foretage beslaglæggelse til sikkerhed for bødekra. Dette skal ses i sammenhæng med udviklingen gennem de senere år, hvor der i lovgivningen er blevet lagt stadig stigende vægt på bødesanktionen, således at bødekra af ganske betydelig størrelse nu er ganske hyppigt forekommende, navnlig i forbindelse med overtrædelser af særlovgivningen. Der kan især nævnes overtrædelser af skatte- og miljølovgivningen.

Der er efter udvalgets opfattelse ikke nogen begrundelse for at udelukke, at bødekraav kan sikres ved beslaglæggelse, når dette kan ske med hensyn til f.eks. konfiskationskraav og sagsomkostninger.

Det foreslås endvidere, at beslaglæggelse til sikring af kraav på sagsomkostninger, bøde eller erstatning ikke som nu efter dommen skal følges op af et af fogedretten foretaget udlæg. I stedet skal retten allerede i forbindelse med domsafsigelsen i straffesagen træffe afgørelse om anvendelsen af det beslaglagte gods.

Det er udvalgets opfattelse, at der herved opnås en ikke uvæsentlig forenkling og effektivisering af inddrivelsen af disse kraav, idet retten ved dommen tager stilling til selve fordringen og på den måde samtidig tilvejebringer det nødvendige auktionsgrundlag.

Da det fortsat vil være en domstol, der træffer afgørelsen, indebærer forslaget ikke nogen forringelse af den tiltaltes retssikkerhed.

Da den hidtidige § 807, stk. 1, om foreløbigt forbud mod foreninger ikke kan siges at have noget selvstændigt indhold, men blot henviser til grundlovens § 78, stk. 3, og idet den ikke har nogen direkte sammenhæng med reglerne i lovudkastets kapitel 74, har udvalget ikke fundet grundlag for at opretholde den. Der er ikke herved tilsigtet nogen ændring af retstilstanden.

Ved lov nr. 348 af 6. juni 1991 om medieansvar er de hidtidige regler i presselovens § 14, hvorefter der kan nedlægges forbud mod udbredelse af skrifter trykt i udlandet, ophævet.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 807, stk. 2, om nedlæggelse af sådant forbud er herefter overflødig og er derfor ikke medtaget i udvalgets lovudkast, ligesom de dertil knyttede bestemmelser i § 684, stk. 1, nr. 3, og § 701, stk. 2, samtidig foreslås ophævet.

Indgreb rood skrifter trykt i udlandet vil fremover - på samme måde som over for skrifter trykt her i landet - skulle ske ved fogedforbud eller efter de almindelige regler om beslaglæggelse og konfiskation.

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

Til nr. 1 og 2.

Disse bestemmelser foreslås ophævet som en konsekvens af, at presselovens regler om forbud mod udbredelse af skrifter trykt i udlandet er ophævet ved lov nr. 348 af 6. juni 1991 om medieansvar.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger.

Til nr. 3. 4. 6 og 7.

Der er tale om konsekvensændringer.

Til nr. 5.

Til § 801

Bestemmelsen i stk. 1 indeholder en oversigt over de situationer, hvor der under visse betingelser kan ske beslaglæggelse. Der er tale om en informativ bestemmelse, som ikke er tiltænkt noget selvstændigt indhold.

Det følger af stk. 2, at effekter, der findes af politiet i forbindelse med efterforskning, kan tages i forvaring uden forelæggelse for retten, så længe ejerforholdet er ukendt, og ingen gør krav på effekterne. Når efterforskningen er afsluttet, forholdes der med effekterne i overensstemmelse med lov om hittegoods, jf. lovbekendtgørelse nr. 591 af 1. september 1986, hvis ingen fortsat har gjort krav på dem.

Bestemmelsen vedrører således effekter, som ingen har rådighed over. For så vidt angår effekter, som mistænkte eller andre har rådighed over, finder henholdsvis § 802 og § 803 anvendelse.

Tilfælde, hvor effekter afleveres til politiet af ikke-mistænkte med henblik på efterforskningen, er omfattet af § 804, stk. 3.

For så vidt angår indgreb i meddelelshemmeligheden samt fratagelse af de genstande og penge, som en anholdt har hos sig, opretholdes de hidtil gældende regler, hvortil der henvises i stk. 3.

Til § 802

Bestemmelsen fastsætter betingelserne for beslaglæggelse hos mistænkte.

Der sondres mellem "genstande" (stk. 1) og "gods" (stk. 2). Beslaglæggelse af "genstande" sker i forbindelse med efterforskningen og kan omfatte effekter uden nogen værdi, f.eks. et brev. Ved "gods" forstås derimod formueaktiver, idet der her er tale om beslaglæggelse til sikkerhed for en fordring. Det kræves ikke, at "gods" kan påvises fysisk. Der kan f.eks. være tale om aktiver registreret i Værdipapircentralen.

Mistankekravet i stk. 1, nr. 1, og stk. 2, nr. 1, er nyt, men vil næppe indebære nogen ændring i forhold til hidtidig praksis. Det foreslås, at den pågældende skal være mistænkt "med rimelig grund" svarende til kravet i § 755, stk. 1, og § 792 a, stk. 1, om henholdsvis anholdelse og legemsbesigtigelse.

Forslagets stk. 1 omfatter de samme tilfælde som den hidtidige § 824, stk. 1, og dets stk. 2 svarer til den hidtidige § 804, stk. 1, dog med tilføjelse af bødekraft. Det bemærkes, at afsoningsomkostninger som hidtil henregnes under sagens omkostninger.

At en genstand kan tjene som bevis, indebærer ikke blot, at den kan tænkes at skulle indgå som en del af anklagemyndighedens bevisførelse i retten, men også at den (kun)

skal anvendes til oplysning af sagen i forbindelse med politiets efterforskning.

Stk. 3 er en ny formulering af den nugældende § 801, stk. 1, om beslag på den formue, som sigtede "måtte besidde eller erhverve i riget". Udvalget foreslår i stedet anvendt formuleringen "hele formue eller en del af denne". Der gives herved i overensstemmelse med et almindeligt proportionalitetsprincip hjemmel til at begrænse beslaglæggelsen til en del af tiltaltes formue, såfremt dette måtte skønnes at være tilstrækkeligt til at fremtvinge tiltaltes tilstedekomst.

Der består ikke efter folkeretten nogen almindelig adgang til at foretage beslaglæggelse af aktiver i fremmede stater, og den hidtidige udtrykkelige begrænsning til tiltaltes formue "i riget" er derfor udgået som selvfølgelig. Til forskel fra den hidtidige retstilstand omfatter beslaglæggelsen alene formuen på tidspunktet for rettens afgørelse samt afkast heraf, men derimod ikke aktiver, som tiltalte senere måtte erhverve. Der kan i givet fald træffes ny afgørelse om beslaglæggelse. Hensigten med denne ændring er at opnå en klarere afgrænsning af, hvilke aktiver der er omfattet af beslaglæggelsen.

Det foreslås, at beslaglæggelse efter stk. 3 alene skal kunne finde sted i sager, hvor der er rejst tiltale for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover. I betragtning af foranstaltningens ganske indgribende karakter er dette i overensstemmelse med et almindeligt proportionalitetsprincip. Efter den gældende § 801, stk. 1, om formuebeslag kan foranstaltningen kun benyttes i statsadvokatsager. Ændringen vil næppe i praksis indebære nogen forskel i anvendelsen af denne bestemmelse, der kun benyttes i talmæssigt meget få sager om alvorlig kriminalitet.

Grænsen ved fængsel i 1 år og 6 måneder svarer til den, der tidligere er benyttet i sammenhænge, hvor anvendelsen af bestemte retsmidler er ønsket begrænset til grovere

kriminalitet, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, om vare-tægtsfængsling og § 792 a, stk. 2, om legemsundersøgelse.

I betragtning af, at der også, inden tiltale rejses, kan bestå en unddragelsesrisiko, har udvalget overvejet, om der burde indføres en adgang til beslaglæggelse allerede **fra** et tidligere tidspunkt, f.eks. fra sigtelsen.

Udvalget har imidlertid fundet, at der henset til den be-grænsede anvendelse af den hidtidige § 801 ikke er grund-lag for at foreslå en sådan skærpelse af reglerne i for-hold til gældende ret. Det må også herved tages i betragt-ning, at der samtidig foreslås indført en adgang til be-slaglæggelse til sikkerhed for bødekrav.

Bestemmelsen i stk. 4. der er ny, udelukker beslaglæggelse hos mistænkte af skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra præster, læger, forsvarere og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed, medmindre betingelserne for efter § 170, stk. 2, at pålægge vidnepligt er opfyldt. Endvidere ude-lukkes under visse omstændigheder beslaglæggelse af mate-riale, som hidrører fra journalister m.fl. Der henvises herom til bemærkningerne til § 803, stk. 2, 2. pkt.

Til § 803

Bestemmelsen fastsætter betingelserne for beslaglæggelse hos ikke-mistænkte, dvs. alle personer, der ikke er omfat-tet af § 802.

Stk. 1 svarer sammen med udkastets § 802, stk. 1, ind-holdsmæssigt til den nugældende § 824, stk. 1, 1. pkt. For så vidt angår udtrykket "person" henvises til bemærknin-gerne til § 804.

Det anføres i betænkning nr. 1205/1990 om medieansvar, si-de 79, at spørgsmålet om videreførelse af de hidtidige regler i presselovens § 14, 3. og 4. pkt., om beslaglæg-gelse af skrifter hos tredjemand eller postvæsenet - der

som nævnt i de almindelige bemærkninger er ophævet ved lov nr. 348 af 6. juni 1991 om medieansvar - bør indgå i overvejelserne om en revision af retsplejelovens beslaglæggelsesregler.

Efter udvalgets opfattelse omfatter den foreslåede bestemmelse efter sin ordlyd også beslaglæggelse i de situationer, der var omfattet af de nævnte regler i presseloven.

Udvalget har derfor ikke fundet grundlag for at foreslå særlige regler om beslaglæggelse af skrifter hos tredjemand eller hos postvæsenet.

I stk. 2. der erstatter den hidtidige § 824, stk. 2, er henvisningen til § 169 udgået, således at den beskyttede personkreds efter 1. pkt. er begrænset til præster, læger, forsvarere og advokater. Dette svarer til udvalgets udkast til nye regler om ransagning, hvortil henvises (betænkning nr. 1159/1989, særligt side 93-99). Der kan efter forslaget ikke hos de pågældende beslaglægges korrespondance med den sigtede eller notater og lignende vedrørende denne, medmindre betingelserne for efter § 170, stk. 2, at pålægge vidnepligt er opfyldt.

Bestemmelsen i 2. pkt. om beslaglæggelse hos journalister m.fl. er ny.

Strafferetsplejeudvalget udtalte i sin betænkning om ransagning nr.1159/1989, side 95, at man ikke fandt grundlag for at foreslå særlige begrænsninger i adgangen til ransagning hos bl.a. journalister. Udvalget mente dog, at man i retspraksis ville stille særlige proportionalitetskrav i forbindelse med sådanne ransagninger.

Medieansvarsudvalget anførte i sin betænkning nr. 1205/1990, side 276, at der er en nær sammenhæng mellem kildebeskyttelsesreglerne og reglerne om ransagning og beslaglæggelse hos journalister m.fl. Et overvejende flertal i udvalget udtalte videre, at betingelserne for ransagning og for beslaglæggelse af dokumenter m.v. hos journalister

burde afstemmes efter reglerne om journalisters vidnefritagelse, og at dette burde overvejes i forbindelse med revision af ransagningsreglerne.

I forbindelse med gennemførelsen af medieansvarsloven er retsplejelovens § 172 ændret på grundlag af Medieansvarsudvalgets betænkning. Der er bl.a. sket en udvidelse af adgangen til kildebeskyttelse, således at betingelserne for meddelelse af vidnepålæg til journalister ra.fl. er gjort strengere og mere præcise.

Som konsekvens af denne lovændring har Strafferetsplejeudvalget fundet at burde foreslå en tilsvarende ændring af retsplejelovens regler om beslaglæggelse, idet det forudsættes, at der ved en eventuel gennemførelse af udvalgets forslag sker en lignende ændring af reglerne om ransagning.

Det er hensigten med bestemmelsen, at der skal ydes journalister m.fl. en beskyttelse mod beslaglæggelse, der svarer til bestemmelsen i § 172. Dette vil sige, at materiale, der ikke indeholder de i § 172 nævnte oplysninger, ikke er omfattet, og at beslaglæggelse under alle omstændigheder kan finde sted, såfremt betingelserne for efter § 172, stk. 5, at pålægge vidnepligt er opfyldt.

Ved materiale forstås ikke blot brevveksling og andre skriftlige optegnelser, men også f.eks. lyd- og billedoptagelser.

Til § 804

Denne bestemmelse, der fastsætter betingelserne for edition, afløser den nugældende § 827, stk. 1.

Edition er et mere skånsomt alternativ til ransagning. Det kan endvidere være et egnet middel til at fremskaffe effekter, der ikke eller kun vanskeligt kan fremskaffes på anden måde, f.eks. fordi ting er skjult eller utilgængelige.

I stk. 1 fastsættes betingelserne for edition. Udtrykket "person" omfatter både fysiske og juridiske personer. Der tilsigtes derfor ikke nogen realitetsændring i forhold til den nugældende § 827 ("person eller offentlig myndighed").

Det er retten, der afgør, hvad der i hvert enkelt tilfælde skal forevises eller udleveres, jf. udkastets § 806, stk. 2.

Det kan efter omstændighederne være tilstrækkeligt og mere hensigtsmæssigt, at pligten begrænses f.eks. til en fotokopi eller en udskrift af et EDB-register.

Den nugældende § 827 benyttes i praksis bl.a. til at pålægge f.eks. et pengeinstitut at udlevere oplysning om eksistensen af en bankkonto. Der er ikke tilsigtet nogen ændring heri.

Et pålæg om edition indebærer en handlepligt for en ikke-mistænkt person i form af en pligt til at forevise eller udlevere en genstand. Edition stifter derimod ikke i sig selv nogen ret over genstanden. Det foreslås derfor i stk. 2, at genstande, der ifølge rettens kendelse ikke blot skal forevises, men også skal afleveres, anses for beslaglagt i overensstemmelse med udkastets § 803, stk. 1.

Med bestemmelsen fastslås det således som noget nyt udtrykkeligt, at en genstand, der kommer i politiets besiddelse ved edition, skal anses som beslaglagt.

Stk. 3 regulerer den situation, at en genstand i forbindelse med efterforskning er blevet afleveret til politiet af en ikke-mistænkt.

Udvalget finder det formålstjenligt i denne situation at opretholde den hidtidige ordning med bevaringstagelse uden formel beslaglæggelse. Det forekommer i praksis hyppigt, at effekter afleveres til politiet, f.eks. i forbindelse med anmeldelser, og den person, der afleverer genstanden,

vil ofte være af den opfattelse, at det sker i egen interesse og ikke opfatte det som et indgreb, at politiet beholder genstanden.

På den baggrund finder udvalget det upraktisk at stille krav om, at beslaglæggelse skal ske ved retskendelse, eller at vedkommende skriftligt skal meddele sit samtykke. Hertil kommer, at den, der afleverer genstanden til politiet, ofte ikke selv er ejer af den eller har anden personlig interesse knyttet til den. Det vil derfor ikke være naturligt at stille krav om, at vedkommende skriftligt samtykker.

Det foreslås derfor, at i tilfælde, hvor en genstand af en ikke-mistænkt frivilligt er blevet afleveret til politiet, skal reglerne om beslaglæggelse først finde anvendelse i den situation, hvor den, der har afleveret tingen, den mistænkte eller tredjemand måtte kræve tingen udleveret. Politiet skal i den situation enten udlevere genstanden eller snarest muligt og inden 24 timer indbringe sagen for retten med henblik på afgørelse af spørgsmålet om beslaglæggelse.

Reglen i stk. 4. der forbinder reglerne om edition med bestemmelserne i §§ 169-172 om vidneudelukkelse og vidnefritagelse, er i overensstemmelse med den nugældende § 827, stk. 1.

Til § 805

I stk. 1 og 2 lovfæstes den almindelige proportionalitetsgrundsætning, der antages at gælde ved alle straffeprocessuelle tvangsindgreb. Dette er tidligere sket bl.a. i forbindelse med legemsindgreb (§ 792 e) og indgreb i meddelelseshemmeligheden (§ 782) og indgår i udvalgets forslag til nye regler i betænkning nr. 1159/1989 om ransagning (lovudkastets § 797).

Adgangen til i det omfang, det kan forenes med beslaglæggelsens formål, at afværge denne ved sikkerhedsstillelse

svarer til reglerne for arrest (retsplejelovens § 630).

Skriftlighedskravet i stk. 2 indebærer ikke noget nærmere formkrav. Den udstedte kvittering kan eventuelt underskrives af begge parter.

Ved stk. 3 ligestilles beslaglæggelse til sikkerhed for sagsomkostninger eller bøde eller forurettedes krav på erstatning med de regler, der gælder for foretagelse af arrest (retsplejelovens § 631, stk. 2, jf. §§ 509-516), således at der alene kan foretages beslaglæggelse i de tilfælde, hvor der efter de fogedretlige regler er adgang til udlæg.

Til § 806

I denne bestemmelse fastsættes den nærmere fremgangsmåde, når der skal træffes afgørelse om beslaglæggelse og om edition.

Bestemmelsen svarer i vidt omfang til de hidtil gældende regler i § 825, stk. 1, og § 827, stk. 2. Begrundelseskravet i stk. 2 er dog nyt, men svarer til reglerne i retsplejelovens § 764, stk. 4, § 783, stk. 1, og § 792 c, stk. 2, samt § 796, stk. 2, i udvalgets udkast til nye bestemmelser om ransagning (betænkning nr. 1159/1989). I henhold til § 218 skal bl.a. kendelser ledsages af grunde. Således som bestemmelsen foreslås formuleret, er der ikke noget udvidet krav om begrundelse i de tilfælde, hvor retten ikke tager politiets begæring til følge.

Stk. 4. hvorefter enkelte former for beslaglæggelse er undtaget fra politiets adgang til foreløbig beslaglæggelse, er i overensstemmelse med gældende ret.

Spørgsmålet om tilsigelse af sigtede til retsmøde, hvor der skal træffes afgørelse om beslaglæggelse eller edition, er reguleret ved § 748, stk. 1. Med bestemmelsen i stk. 5 fastsættes der regler om den adgang til at komme til stede og udtale sig, der tilkommer andre end sigtede.

Af henvisningen til § 748, stk. 1, 2. pkt., følger, at der ikke skal gives underretning om retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens forudgående kendelse om beslaglæggelse eller edition. (§ 748, stk. 1, 2. pkt., foreslås omformuleret, jf. foran.)

Med stk. 6 lovfæstes det, at politiet alene kan undlade at forelægge en beslaglæggelse for retten i tilfælde, hvor den, mod hvem indgrebet retter sig, har meddelt skriftligt samtykke til indgrebet. Dette er i overensstemmelse med udbredt administrativ praksis og svarer ligeledes til retsplejelovens bestemmelser om legemsindgreb (§ 792 c, stk. 5, og § 792 d, stk. 1) samt udvalgets udkast til nye bestemmelser om ransagning (§ 796, stk. 5).

Til § 807

Denne bestemmelse indeholder regler om den praktiske gennemførelse af beslutninger om beslaglæggelse og edition. Initiativet er i overensstemmelse med praksis henlagt til politiet, hvilket ikke tydeligt fremgår af de nugældende bestemmelser.

I stk. 1 behandles beslaglæggelse, i stk. 2 edition. Kravet om, at politiet på begæring skal forevise en eventuel retskendelse, er nyt, men bryder næppe med administrativ praksis. Kravet er i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige grundregler, jf. forvaltningslovens § 23.

I forbindelse med beslaglæggelse er det politiets opgave at sørge for indgrebets gennemførelse, om nødvendigt ved magtanvendelse. Ved edition er opgaven alene ved henvendelse til den, mod hvem indgrebet er rettet, at tage initiativ til, at kendelsen opfyldes. Umiddelbart har politiet ingen tvangsmidler til rådighed. Såfremt den pågældende uden lovlig grund nægter at efterkomme et editionspålæg, kan retten træffe beslutning om anvendelse af de i § 178 nævnte tvangsmidler (dvs. bøde, tvangsbøder, forvaring m.v.). Retten kan dog vælge i stedet at afsige kendelse om ransagning og beslaglæggelse, såfremt betingelserne herfor

er opfyldt.

I stk. 3 foreslås forpligtelsen til at foranledige beskikket en væрге i forbindelse med beslaglæggelse efter § 802, stk. 3, overført fra retten til politiet. Der er tale om en ren ekspeditionssag, der efter udvalgets opfattelse uden retssikkerhedsmæssige betænkeligheder kan overlades til politiet. Værgen beskikkes i medfør af myndighedslovens § 61, jf. § 33, stk. 1, af statsamtet.

Værgens opgave er at handle på tiltaltes vegne i retsforhold vedrørende formuen og at bevare den til fordel for tiltalte og eventuelle andre berettigede. Derudover har værgen til opgave at forhindre, at tiltalte får adgang til formuen, så længe beslaglæggelsen er gældende.

Udvalget har ikke fundet anledning til at gentage kravet i den hidtil gældende § 802, stk. 2, om, at værgen skal afgive løfte om ikke at lade sigtede tilflyde nogen indtægt af formuen. Dette er ikke udtryk for nogen realitetsændring, men anses blot som selvfølgeligt henset til beslaglæggelsens formål.

Kendelsen om beslaglæggelse skal tinglyses efter reglerne om umyndiggørelse, jf. tinglysningslovens § 48.

Ved modtagelsen mærkes beslaglagte genstande af politiet og indføres i en kosterrapport. Genstande opbevares normalt i et særligt kosterrum på politigården. Bestemmelsen i stk. 4 er i overensstemmelse med denne praksis. I henhold til den hidtil gældende § 828 har sigtede ret til at vedføje yderligere mærke. Denne regel anvendes næppe i praksis og er efter udvalgets skøn forældet. Såfremt en sigtet helt undtagelsesvis måtte have ønske om selv at anbringe et mærke på en beslaglagt genstand, bør politiet næppe modsætte sig det.

Til § 808

Bestemmelsen indeholder regler om en almindelig, men be-

grænset adgang til at foretage beslaglæggelse i situationer, hvor nogen gribes på fersk gerning. En tilsvarende bestemmelse findes i den gældende § 825, stk. 1. Forslaget berører ikke de hidtil gældende regler i særlovgivningen om privates adgang til at foretage beslaglæggelse. Der henvises til fremstillingen af gældende ret ovenfor i kapitel 1, afsnit 1.

Beføjelsen svarer til den, der tilkommer politiet, og er derfor begrænset til forhold, der er undergivet offentlig påtale, jf. udkastets § 802, herunder betinget offentlig påtale i det omfang, beslaglæggelse er uopsættelig, og begæring om påtale i øvrigt kan forventes, jf. § 722, stk. 2.

Det er en forudsætning, at muligheden for at foretage beslaglæggelse ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, jf. henvisningen til § 806, stk. 3.

Udvalget har ikke fundet anledning til at foreslå bestemmelser om privates adgang til at foretage beslaglæggelse i forbindelse med lovovertrædelser, der alene er undergivet privat påtale. Dette gælder inden for straffelovens område bestemmelserne om ærekrænkelse m.v. (straffelovens §§ 267-274), visse handlinger beslægtet med skyldnersvig (straffelovens § 293, stk. 2) samt selvtægt (straffelovens § 294).

Til § 809

§ 809 omhandler beslaglæggelsens retsvirkninger såvel i forhold til den, mod hvem indgrebet er rettet, som i forhold til tredjemand. Der er tale om spørgsmål, der hidtil i vidt omfang ikke har været udtrykkeligt lovreguleret. Bestemmelsen er i det væsentlige udtryk for en lovfæstelse af den gældende retstilstand.

Fysisk råden over beslaglagte genstande omtales ikke i bestemmelsen, idet en sådan i de fleste tilfælde efter sagens natur vil være udelukket. Såfremt beslaglagte gen-

stande, der ikke kan tages i forvaring, f.eks. bygninger eller skibe, beskadiges, ødelægges eller bortskaffes, vil der normalt være tale om strafbart forhold efter straffelovens §§ 291 og 292 eller eventuelt § 125, stk. 1, nr. 2.

Stk. 1 vedrører beslaglæggelse af genstande, der kan tjene som bevismidler, bør konfiskeres eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve dem tilbage (vindikationskrav). Til denne kategori regnes endvidere genstande, der er afleveret til politiet efter pålæg om edition, jf. § 804, stk. 2.

Efter stk. 1 kan der hverken ved aftale eller kreditorfølgning foretages dispositioner over det beslaglagte, som er i strid med formålet med indgrebet. Denne formulering dækker over en række forskelligartede situationer, idet en disposition kan accepteres i visse situationer, men ikke i andre.

Retsstillingen afhænger af, dels hvilken af de tre former for beslaglæggelse der er tale om, dels hvilken form for disposition der ønskes foretaget (salg, gave, arv, pantsætning, udlæg, etc.), og dels hvem der foretager dispositionen (den, mod hvem indgrebet er rettet, ejeren af genstanden eller tredjemand).

Begrænsningen i rådeadgangen går i hvert enkelt tilfælde netop så langt, som beslaglæggelsens formål tilsiger.

Eksempelvis vil en genstand, der er beslaglagt som bevismiddel, frit kunne sælges af ejeren, blot således at levering først kan finde sted, når beslaglæggelsen er ophørt. Omvendt kan ejeren af en genstand, der er beslaglagt med henblik på konfiskation, ikke afhænde den eller kun afhænde den med respekt af konfiskationskravet, således at et salg alene kan omfatte det, der måtte blive til rest efter fyldestgørelse af det konfiskationskrav, der måtte blive pålagt ved endelig dom.

Beslaglæggelse med henblik på gennemførelse af vindika-

tionskrav afskærer ikke ejerens adgang til retligt at disponere over genstanden. Han kan således sælge den, anvise den til genstand for udlæg osv. - alt under forudsætning af, at han virkelig er ejer. I forhold til den, mod hvem indgrebet er rettet, tjener indgrebet til fysisk at forhindre en uberettiget råden. Det indebærer derimod ikke i sig selv nogen forringelse af retten til ved aftale at disponere over genstanden, idet beslaglæggelsen netop er begrundet med, at vedkommende er i besiddelse af genstanden uden retmæssig adkomst. Besidderen har således i forvejen ingen ret til at råde over genstanden.

Tilsvarende principper finder anvendelse i forbindelse med kreditorforfølgning. Der henvises her til fremstillingen af gældende ret ovenfor i kapitel 1, afsnit 2.5.

For så vidt angår konfiskation bemærkes, at bestemmelsen ikke er udformet med henblik på en sondring mellem udbyttekonfiskation og værdikonfiskation (jf. diskussionen ovenfor i kapitel 1, afsnit 2.5.). Der er i stk. 2 gjort op med, hvilken form for beslaglæggelse der har retsvirkning som arrest. Det følger modsætningsvis, at beslaglæggelse med henblik på værdikonfiskation har samme retsvirkning som beslaglæggelse med henblik på anden konfiskation, og at beslaglæggelse med henblik på konfiskation derfor aldrig skal følges op af et udlæg.

Bestemmelsen i stk. 2, der modsvarer den hidtil gældende § 804, stk. 2, vedrører det offentliges krav på sagsomkostninger og forurettedes krav på erstatning samt, som noget nyt, bødekrav.

Det foreslås endvidere som noget nyt, at det kun er indtil, der afsiges dom i straffesagen, at denne form for beslaglæggelse skal være stillet som arrest. Som det fremgår af § 811, stk. 2, overlades det til retten, når sagen afsluttes, at træffe afgørelse om anvendelsen af beslaglagt gods, således at denne afgørelse får retsvirkning som et udlæg.

Kravet om foretagelse af udlæg bortfalder derfor også i forbindelse med denne form for beslaglæggelse.

Skæringstidspunktet for overgangen fra status som arrest til udlæg er dommen i 1. instans, forudsat at der her sker domfældelse. Er dommen i 1. instans derimod frifindende, mens der sker domfældelse i 2. instans, udgør dommen i 2. instans skæringstidspunktet.

Fra skæringstidspunktet har beslaglæggelsen retsvirkning som udlæg, eller den bortfalder enten efter rettens afgørelse om anvendelsen, eller fordi der ikke af den mødende anklager eller den erstatningsberettigede fremsættes begæring om rettens afgørelse vedrørende anvendelsen af det beslaglagte gods.

Stk. 3 vedrører beslaglæggelse med henblik på at fremtvinge tiltaltes tilstedeværelse i tilfælde, hvor tiltalte har unddraget sig videre forfølgning. Det følger af formålet med beslaglæggelsen, at tiltaltes adgang til umiddelbart at disponere over formuen i det hele må afskæres (1. pkt.).

I henhold til den nugældende § 802, stk. 2, 2. pkt., medfører denne form for beslaglæggelse ikke, at ægtefælles og børns krav på underhold af formuen ophæves, ligesom beslaglæggelsen ikke udelukker, at der disponeres over formuen ved testamente. Udvalget har anset indholdet af denne bestemmelse for så selvfølgeligt, at det ikke har fundet anledning til at medtage en tilsvarende bestemmelse i forslaget. Der er således ikke tale om nogen realitetsændring på dette punkt.

Derimod har adgangen til at rette kreditorforfølgning mod den beslaglagte formue givet anledning til tvivl, jf. ovenfor kapitel 1, afsnit 4.5., og udvalget foreslår derfor som noget nyt en bestemmelse herom i 2. pkt. I henhold til denne bestemmelse kan der på grundlag af krav, som bestod, før kendelsen om beslaglæggelse blev afsagt, rettes kreditorforfølgning mod den beslaglagte formue, mens dette

ikke gælder senere opståede krav.

Formålet med denne bestemmelse er at afskære tiltalte fra indirekte at råde over formuen ved gældsstiftelse. Det bemærkes i den forbindelse, at beslaglæggelsen tinglyses efter reglerne om umyndiggørelse og lavværgemål, jf. forslaget § 807, stk. 3, 2. pkt.

Til § 810

Denne bestemmelse, hvorefter enhver, der har interesse heri, på et hvilket som helst tidspunkt under sagen kan rejse spørgsmål om hel eller delvis ophævelse af en beslaglæggelse, er ny, men repræsenterer næppe nogen realitetsændring i forhold til gældende ret.

Bestemmelsen kan benyttes til at sikre, at f.eks. beslaglæggelse af større samlinger af dokumenter ikke udstrækkes videre end påkrævet, jf. ovenfor i kapitel 1, afsnit 2.4.

Til § 811

I denne bestemmelse er der som noget nyt sket en samling af bestemmelser om ophøret af beslaglæggelse. Formålet er dels en afklaring af de civilretlige virkninger og dels en forenkling af realisationsreglerne.

Stk. 1 vedrører beslaglæggelse efter § 802, stk. 1, og § 803, stk. 1, og modsvarer til dels den hidtil gældende § 830. Genstandene skal tilbageleveres senest umiddelbart efter, at sagen er endeligt afsluttet; dvs. efter appelinstansens dom, efter ankefristens udløb eller efter udløbet af 2-måneders fristen for den overordnede anklagemyndigheds omgørelse af beslutning om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, jf. § 749, stk. 1.

Genstande, der er beslaglagt som bevismidler, kan i overensstemmelse med den almindelige proportionalitetsgrundsatning kræves udleveret, når de har udspillet deres rolle som bevismidler, enten ved sagens afslutning eller tidli-

gere. Sigtede eller andre, der har interesse heri, kan i givet fald kræve rettens afgørelse herom, jf. § 810.

Genstande, der er beslaglagt med henblik på konfiskation, kan kræves udleveret ved sagens afslutning, såfremt de ikke (fuldt ud) skal konfiskeres. Der vil normalt ikke være grundlag for udlevering på et tidligere tidspunkt.

Genstande, der er beslaglagt til sikring af vindikationskrav, vil normalt allerede inden sagens afslutning blive udleveret til den berettigede, medmindre de tillige skal benyttes som bevismidler under sagen.

I alle tre tilfælde, men måske navnlig i det sidstnævnte, vil der lejlighedsvis kunne opstå tvivl om genstandens rette ejerforhold. Med henblik på denne situation foreslås det, at politiet skal kunne undlade udlevering og afvente, at en af parterne godtgør sin ret, om fornødent efter civilt søgsmål.

Bestemmelsen i stk. 2 vedrører beslaglæggelse efter § 802, stk. 2, og afløser den nugældende § 806, 1. pkt. Der er tale om en nyskabelse, idet fyldestgørelse i det beslaglagte efter dom hidtil er sket ved udlæg, jf. ovenfor kapitel 1, afsnit 3.6.

Det foreslås, at det i tilfælde af domfældelse i stedet skal være retten, der i forbindelse med afgørelsen af spørgsmål om sagsomkostninger, bøde og erstatning tillige træffer afgørelse om, hvorledes beslaglagt gods skal anvendes til dækning af disse krav. Retten er ikke herved bundet af, på hvilket grundlag den oprindelige beslaglæggelse formelt har fundet sted. Selv om beslaglæggelse formelt alene måtte være sket til sikring af sagsomkostninger, kan retten altså bestemme, at godset tillige (og forlods) skal anvendes til dækning af et erstatningskrav.

Afgørelsen træffes som udgangspunkt efter begæring af politiet. Politiet bør normalt i den forbindelse medtage private erstatningskrav, men en forurettet, der har fået

tilkendt erstatning, vil også selv kunne fremsætte begæring herom, jf. udkastets § 806, stk. 1, 2. pkt.

Det er hensigten med bestemmelsen, at det skal gøres til en egentlig del af domsafsigelsen, at der ved dommen træffes afgørelse vedrørende anvendelsen af beslaglagt gods, herunder om prioritetsforholdet mellem de forskellige former for krav. Det forudsættes her, at privatretlige erstatningskrav dækkes forlods. Derefter dækkes det offentlige krav på sagsomkostninger og erstatning, herunder efterbetaling af skat og moms, og til sidst dækkes bødekraft.

Det er ikke hensigten, at retten i forbindelse med domsafsigelsen skal foretage en endelig opgørelse af kravene. I praksis vil dette ikke være muligt, i hvert fald ikke for så vidt angår sagsomkostninger, idet disse ikke størrelsesmæssigt kan opgøres på domstidspunktet, bl.a. fordi de også omfatter krav, der først opstår senere, jf. det ad § 802, stk. 1 og 2, nævnte om afsoningsomkostninger.

Det er ligeledes ikke hensigten, at retten skal værdiansætte beslaglagt gods, f.eks. løsøre. Retten skal alene beslutte, hvem provenuet skal tilfalde. Såfremt værdien af det beslaglagte åbenbart overstiger sagens omkostninger, de idømte bøder og/eller erstatningsbeløb, følger det dog af en almindelig proportionalitetsgrundsætning, jf. også retsplejelovens § 507, stk. 1, at retten delvist vil skulle ophæve beslaglæggelsen. Ved afgørelse herom bør oplysninger om eventuelt mellemkommende udlæg naturligvis tages i betragtning.

Beslaglagte pengebeløb vil normalt efter ankefristens udløb kunne anvendes umiddelbart, jf. § 521, men andre former for gods afhændes på samme måde som aktiver, hvori der er foretaget udlæg, dvs., at realisation normalt sker ved tvangsauktion.

Det er således hensigten, at rettens afgørelse om anvendelse af beslaglagt gods skal træde i stedet for et udlæg,

men at realisation som hidtil skal ske efter reglerne om tvangsrealisation af udlagte aktiver, jf. retsplejelovens kapitler 49-52 sammenholdt med § 997, stk. 2, og § 1013, stk. 3.

Efter domsafsigelsen vil det normalt være politiet, der som udlægshaver og den, der har det beslaglagte gods i forvaring, begærer tvangsauktionen afholdt og forestår udlodningen af provenuet til de berettigede, alt i overensstemmelse med rettens afgørelse herom ifølge § 811, stk. 2, og i givet fald vil det også påhvile politiet at udbetale et eventuelt overskydende beløb til domfældte.

Såfremt tvangsrealisation af beslaglagt gods skal finde sted alene til dækning af et privat erstatningskrav, forudsættes det dog, at det sker efter den pågældendes egen begæring på samme måde som andre tilfælde af tvangsrealisation, der iværksættes af private udlægshavere.

Tvister mellem politiet og den domfældte om fuldbyrdelsen af en straffedom afgøres af retten, jf. § 998, stk. 1. I medfør af denne bestemmelse vil der kunne ske indbringelse for retten af tvister om opgørelsen af straffesagens omkostninger og andre spørgsmål i den forbindelse, som retten ikke måtte have taget stilling ved afgørelsen om anvendelse af det beslaglagte gods.

Efter forslaget er alle politiets skridt i forbindelse med beslaglæggelse således undergivet judicial kontrol.

Såfremt en straffesag, hvor der er sket beslaglæggelse i medfør af forslagets § 802, stk. 2, undtagelsesvis kan slutes med en udenretlig bøvedtagelse, forudsættes det, at det gøres til et vilkår for sagens slutning på denne måde, at sigtede betaler de skyldige beløb eller accepterer, at det beslaglagte anvendes til dækning af de krav, som beslaglæggelsen er sket til sikkerhed for. I tilfælde, hvor en sag ellers kunne være sluttet udenretligt, men hvor sigtede ikke accepterer et sådant vilkår, må sagen indbringes for retten, der afgør spørgsmålet ved kendelse.

Ved den sigtedes accept af et vilkår om anvendelse af beslaglagt gods ophører beslaglæggelsen, der indtil da har haft retsvirkning som arrest, jf. lovudkastets § 809, stk. 2, og ejendomsretten over det beslaglagte overgår umiddelbart til den berettigede, idet dog tredjemand f.eks. ved udlæg kan have erhvervet bedre ret.

Hvis der ikke er tale om penge eller andet, hvis værdi umiddelbart kan fastslås, og det er påkrævet, at der afholdes tvangsauktion over det beslaglagte, inden mellemværendet endeligt gøres op, må spørgsmålet dog indbringes for retten med henblik på at tilvejebringe et auktionsgrundlag.

Vedtagelse af en bøde eller betaling af erstatning til forurettede som vilkår i forbindelse med et tiltalefrafald kræver rettens godkendelse, jf. retsplejelovens § 723 a, stk. 1, og retten vil i givet fald kunne afsige kendelse om anvendelsen af beslaglagt gods i tilknytning til en sådan godkendelse.

Såfremt en straffesag sluttet udenretligt, uden at der opnås en ordning vedrørende anvendelsen af beslaglagt gods, medfører det, at beslaglæggelsen bortfalder. Dette svarer til retsstillingen, såfremt en sag sluttet med domfældelse, uden at der tages stilling til, hvorledes det beslaglagte skal anvendes.

Reglen i stk. 3 er ny.

I tilfælde, hvor retten træffer beslutning om at udskyde forurettedes erstatningskrav til civilt søgsmål, finder udvalget, at en beslaglæggelse, der er iværksat med henblik på sikring af et sådant krav, bør kunne opretholdes, såfremt civil sag anlægges inden for en kort frist. Udvalget foreslår her en frist på 4 uger svarende til ankefristen i borgerlige sager.

Bestemmelsen vil f.eks. kunne anvendes i tilfælde, hvor

der ikke er grund til at betvivle eksistensen af forurettedes erstatningskrav, men hvor dette ikke kan opgøres på domstidspunktet.

Udvalget har ikke fundet behov for at medtage en henvisning til færdselslovens adhæsionsregler, idet disse alene omfatter tilfælde, hvor erstatningskravet er dækket af en lovpligtig ansvarsforsikring, og hvor der derfor næppe er behov for beslaglæggelse til sikring af erstatningskrav.

Såfremt der herefter under den civile sag tilkendes erstatning, eller der indgås forlig herom, afgør den ret, der har truffet afgørelse i straffesagen, på begæring, i hvilket omfang der tilkommer forurettede del i provenuet fra det beslaglagte gods, der på det tidspunkt normalt vil være realiseret på begæring af det offentlige. I så fald kan den forurettede kræve det tilkendte beløb udbetalt af politiet. Hvis kun et eller nogle erstatningskrav er hen-skudt til civilt søgsmål, mens et eller andre er blevet påkendt under straffesagen, må politiet normalt afvente udbetalingen af provenuet til de berettigede, indtil den civile sag er endeligt afgjort.

Stk. 4, der vedrører beslaglæggelse efter § 802, stk. 3, svarer i det væsentlige til den hidtil gældende § 803. Bestemmelsen er omformuleret, således at det afgørende kriterium for, om retten skal træffe afgørelse om beslaglæggelsens bortfald, er, om den tiltalte ikke længere kan siges at unddrage sig forfølgning. Denne situation kan foreligge, ikke blot såfremt tiltalte kommer til stede og overgiver sig til myndighederne, men også såfremt forfølgningen ophører. Om forældelse henvises til bemærkningerne ovenfor i kapitel 1, afsnit 4.6.

I modsætning til tidligere nævnes den situation, hvor formuen på grund af sigtedes død eller efter loven om borteblevne tilfalder dennes arvinger, ikke udtrykkeligt. Udvalget har anset dette som selvfølgelig, og reglen herom er derfor udgået som overflødig, uden at der herved er tilsigtet nogen ændring i forhold til gældende ret.

Til nr. 8.

§ 1002, der vedrører beslaglæggelse efter dora, foreslås ændret i konsekvens af ændringerne af retsplejelovens øvrige regler om beslaglæggelse.

Ifølge lovudkastets § 811, stk. 2, skal retten i forbindelse med en fældende dom træffe afgørelse om, hvorledes beslaglagt gods skal anvendes til dækning af sagsomkostninger, bøde- og erstatningskrav.

Hermed er den væsentligste del af anvendelsesområdet for det hidtidige stk. 1 bortfaldet. Da der imidlertid fortsat vil kunne opstå situationer, hvor der ikke - eller ikke i tilstrækkeligt omfang - har været iværksat beslaglæggelse, men hvor der efter domsafsigelsen eller senere viser sig behov eller ikke hidtil kendte muligheder herfor, foreslår udvalget bestemmelsen opretholdt. Den foreslås dog omformuleret på linie med § 802, stk. 2, således at også bødekrav medtages.

Stk. 2 omhandler beslaglæggelse som foranstaltning mod unddragelse fra afsoning af en idømt fængselsstraf. Bestemmelsen, der modsvarer udkastets § 802, stk. 3, om unddragelse fra strafforfølgning, foreslås videreført med visse mindre ændringer.

Udvalget har ikke fundet tilstrækkelig anledning til at foreslå en ændring af kravet om ubetinget fængsel i mindst 8 måneder.

De hidtil gældende regler om, at der kræves justitsministerens beslutning ved fremsættelse af begæring om henholdsvis iværksættelse af beslaglæggelse og opretholdelse af beslaglæggelse 10 år efter dommens afsigelse, er bl.a. af principielle grunde ikke medtaget i lovforslaget.

Beslutning om iværksættelse af beslaglæggelse skal som hidtil træffes af retten, og det vil under alle omstændig-

heder indgå i denne afgørelse, at det i henhold til en almindelig proportionalitetsgrundsætning kræver særligt tungtvejende grunde at anvende et tvangsmiddel med henblik på mange år senere at effektuere en tidligere afgørelse.

Tilsvarende betragtninger vil gøre sig gældende med hensyn til rettens afgørelse om opretholdelse af en beslaglæggelse, når der er gået 10 år fra dommens dato, jf. ordet "undtagelsesvis".

Beslaglæggelsens bortfald i forbindelse med benådning er ikke medtaget i den foreslåede bestemmelse, idet benådning nu må anses for omfattet af § 811, stk. 4, i den af udvalget foreslåede formulering.

Til § 2.

Bestemmelsen indeholder lovens ikrafttrædelsesregler.

Det foreslås, at de nye regler om beslaglæggelsens ophør og om, at der ved dommen i straffesagen skal tages stilling til anvendelsen af beslaglagt gods, skal finde anvendelse fra lovens ikrafttræden.

I øvrigt foreslås, at loven skal gælde for beslaglæggelse, der foretages efter lovens ikrafttræden.

BILAG

Retsplejelovens § 172,
som affattet ved lov
nr. 548 af 6. juni 1991.

Bilag 1.

§ 172. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere vedet skrift, der er omfattet af § 1.nr. 1, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel i skriftet, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling, når fotografen eller fremstilleren ikke er navngivet, eller hvem billedet forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når dette ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, der er bragt i en udsendelse, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om identiteten af unavngivne medvirkende, der har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, når der er truffet rimelige forholdsregler til at skjule identiteten.

Stk. 3. Vidnefritagelse som nævnt i stk. 1 og 2 gælder også andre, der i kraft af deres tilknytning til skriftet eller dets fremstilling eller deres tilknytning til radio- eller fjernsynsforetagendet eller til fremstillingen af vedkommende udsendelse har fået kendskab til kildens, forfatterens eller den medvirkendes identitet.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse for de massemedier, der er omfattet af § 1, nr. 3, i medieansvarsloven.

Stk. 5. Angår sagen en lovovertrædelse, som er af alvorlig karakter, og som efter loven kan medføre straf af fængsel i 4 år eller derover, kan retten dog pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, såfremt vidneførslen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring og hensynet til opklaringen klart overstiger massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder.

Stk. 6. Retten kan ligeledes pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, hvis sagen angår en overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 c. Dette gælder dog ikke, hvis det må antages, at forfatteren eller kilden har villet afdække forhold, hvis offentliggørelse er af samfundsmæssig betydning.

Kapitel 74

Beslag på sigtedes formue og forbud mod foreninger og skrifter

§ 801. Når tiltale er rejst, men sigtede har unddraget sig sagens videre forfølgning, kan retten på statsadvokatens begæring, og efter at forsvareren er hørt, ved kendelse bestemme, at der skal lægges beslag på den formue, som sigtede måtte besidde eller erhverve i riget. Kendelsen forkyndes overensstemmende med reglerne i § 159.

Stk. 2. Oplyses det senere, at det var sigtede umuligt at møde eller blive til stede, kan retten ophæve beslaglæggelsen.

§ 802. Retten drager omsorg for, at der besikkes en værge til at bestyre den beslaglagte formue. At sådan foranstaltning er truffet, bliver at kundgøre ved tinglysning efter de om umyndiggørelse gældende regler.

Stk. 2. Værgen har at afgive løfte om ikke at lade sigtede tilflyde nogen indtægt af formuen. Ægtefælles og børns krav på underhold af denne ophæves derimod ikke ved beslaglæggelsen, ligesom sigtede heller ikke er udelukket fra at råde over den beslaglagte formue ved testamente.

§ 803. Beslaglæggelsen ophæves:

- 1) når sigtede kommer til stede,
- 2) når formuen på grund af sigtedes død eller efter loven om borteblevne tilfalder hans arvinger,
- 3) når forfølgning frafalder, eller sagen ved retens kendelse afvises.

Stk. 2. Den ret, som har besluttet beslaglæggelsen, tager beslutning om ophøret i de foran nævnte tilfælde. Formuen med de under beslaglæggelsen vundne indtægter og efter fradrag af de hafte udgifter udleveres derefter til sigtede eller henholdsvis arvingerne.

§ 804. Beslaglæggelse af en mistænks gods til sikkerhed for sagens omkostninger og erstatningsansvar kan, hvor og i sådant omfang, som retten måtte finde det fornødent. Tinde sted ifølge rettens kendelse efter begæring af påtalemyndigheden eller den ved forbrydelsen forurettede.

Stk. 2. Beslaglæggelsen medfører de samme retsvirkninger som arrest på gods ifølge den borgerlige retsplejes regler.

§ 805. Retten drager omsorg for beslaglæggelsens iværksættelse. Med hensyn til denne samt de forholdsregler, som bliver at træffe for at sikre beslaglæggelsens retsvirkninger, gælder de i bogen om den borgerlige retspleje givne regler om arrest på gods, dog at særlig sag til stadfæstelse af beslaglæggelsen bortfalder.

§ 806. Beslaglæggelsen bortfalder, når forfølgning frafalder, eller sigtede frifindes, og den ophæves, når den på grund af senere fremsatte indsigelser eller senere indtrufne omstændigheder findes ikke at have hjemmel. Beslutninger og forholdsregler med hensyn til beslaglæggelsens ophør træffes af den ret, for hvilken sagen er eller var tingfæstet.

§ 807. Med hensyn til foreløbigt forbud mod foreninger i henhold til grundlovens § 78, stk. 3, bliver det på nævnte sted i grundloven foreskrevne at iagttage.

Stk. 2. Forbud i henhold til presseloven mod udbredelse her i riget af skrifter, der er trykt i udlandet, nedlægges ved kendelse af vedkommende undersøgelsesret. Forbudet bortfalder, hvis sag om dets stadfæstelse ikke anlægges inden 1 uge.

Kapitel 75 b Beslaglæggelse

§ 824. Ting, der antages at være af betydning som bevismidler eller at burde konfiskeres, eller som ved forbrydelsen er fravendt nogen, af hvem de kan kræves tilbage, tages i bevaring, hvor dette skønnes fornødent. Udleveres sådanne ting ikke frivillig af den, i hvis besiddelse de er, eller kræves de tilbage af nogen, der frivillig har udleveret dem, kan de beslaglægges overensstemmende med nedenstående regler.

Stk. 2. Skriftlige meddelelser mellem sigtede og de i §§ 169 og 170 nævnte personer er ikke genstand for beslaglæggelse, så længe de er i de sidstnævnte personers besiddelse og disse ikke sigtes for delagtighed i forbrydelsen.

§ 825. Beslutning om beslaglæggelse tages af retten. Politiet kan dog, hvor sådan beslutning ikke uden fare kan afventes, foretage en foreløbig beslaglæggelse, men beretning om denne må da uden ophold og senest inden 24 timer forelægges for retten, der afgør, om beslaglæggelsen skal opretholdes. Samme beføjelse som politiet har enhver anden, når den pågældende træffes i udførelsen af en forbrydelse eller på friske spor. Kan i dette tilfælde forelægelse for retten ikke straks finde sted, skal det beslaglagte uopholdelig afleveres til politiet, som afkræver nøjagtig forklaring om det forefaldne og pålægger vedkommende private, hvis beslaglæggelsen ikke straks hæves, at møde for retten, der træffer afgørelse.

Stk. 2. Beslaglæggelse af et trykt skrift, i anledning af hvis indhold ansvar skal gøres gældende, kan kun ske efter retskendelse.

§ 826. Ville beslaglæggelse udsætte en ikke sigtet person for tab, bør den, når øjemedet derved kan antages tilstrækkeligt sikret, undlades mod løfte, med eller uden sikkerhedsstillelse, om på opfordring at forevise, fremlægge eller medbringe tingen.

§ 827. Retten kan pålægge den person eller offentlige myndighed, der har rådighed over dokumenter eller andre ting af den i § 824 nævnte art, at forevise eller udlevere dem, medmindre der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som vedkommende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jfr. §§ 169-172.

Stk. 2. Bestemmelse om fremlæggelse af dokumentet træffes, efter at den, der har rådighed over dokumentet, har haft lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Undlader den pågældende uden lovlig grund at efterkomme pålægget, finder bestemmelsen i § 178 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Når private dokumenter er udleveret i medfør af stk. 1, skal der af retten gives vedkommende underretning herom, så snart det kan ske uden skade for undersøgelsen.

§ 828. Ting, som er tagne i bevaring, skal snarest muligt nøjagtigt optegnes og mærkes med embedssegel eller på anden fyldestgørende måde. Såvel sigtede som den, i hvis værge tingene var, kan vedføje yderligere mærke, og der bør, så vidt det er muligt, og kan ske uden skade for undersøgelsen, gives dem lejlighed til at overvære mærkernes aftagelse. Den, i hvis værge tingene var, kan kræve modtagelsesbevis.

§ 829. Det første gennemsyn af papirer, som beslaglægges, skal, når vedkommende ikke samtykker i afgivelse herfra, iværksættes af retten. For så vidt det er muligt og kan ske uden skade for undersøgelsen, skal der gives sigtede og andre vedkommende lejlighed til at være til stede. Når nogen af disse ønsker det, og ingen særlig protokolfører er til stede, skal retsvidne tilkaldes.

Stk. 2. Kan som følge heraf gennemsyn af papirer ikke Tinde sted straks ved beslaglæggelsen, bliver de foreløbig at forvare i forsejlet omslag.

§ 830. Ting, som er fravendt nogen ved en forbrydelse eller er udbyttet af sådanne ting, bliver, senest når sagen er endeligt sluttet, at udlevere rette vedkommende. Andre ting, som er beslaglagt for at tjene som bevismidler, skal tilbagegives, når de ikke længere behøves. Den, som er interesseret i tilbagegivelsen, kan derom æske kendelse.

Syvende afsnit. Fuldbyrnelsen af domme i straffesager

Kapitel 90

§ 997. Politimesteren drager omsorg for straffedommes fuldbyrkelse såvel i henseende til straf som i henseende til dommens øvrige bestemmelser, derunder erstatning til den skadelidte, for så vidt denne begærer det. Han står herved under statsadvokatens overtilsyn.

Stk. 2. Erstatning, der under straffesagen er tilkendt nogen, samt andre ydelser, der ved dommen er pålagt den skyldige, inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler.

Stk. 3. I domme, hvorved nogen tilholdes at opfylde en forpligtelse mod det offentlige, kan som tvangsmiddel fastsættes en fortløbende bøde, der tilfalder statskassen.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om, fra hvilket tidspunkt efter dommens afsigelse udståelsen af frihedsstraf regnes for påbegyndt i tilfælde, hvor domfældte efter domsafsigelsen har været undergivet varetægtsfængsel.

§ 998. Opstår der med hensyn til dommens fortolkning, beregningen af frihedsstraffe, som er idømt eller træder i stedet for idømt straf, eller i andre henseender tvist mellem politimesteren eller den denne overordnede myndighed og den, over for hvem der er spørgsmål om at fuldbyrde en straffedom, bliver spørgsmålet på dennes begæring at forelægge den ret, som har afsagt dom i sagen i første instans, men uden at den af statsadvokaten eller politimesteren anordnede fuldbyrkelse af den grund behøver at udsættes, medmindre retten beslutter det.

Stk. 4. Med hensyn til erstatning, som er tilkendt ved en straffedom, gælder den i § 480, stk. 1, fastsatte fuldbyrkelsesfrist.

§ 1000. Retten eller de lægdommere, der har medvirket ved sagens behandling, kan indstille til justitsministeren, at domfældte benådes. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om fremgangsmåden ved udøvelsen af lægdommernes adgang til at afgive indstilling om benådning.

§ 1001. Bliver den, som er idømt frihedsstraf, alvorligt syg, udsættes fuldbyrnelsen.

Stk. 2. Når en umiddelbar udståelse af straffen ville medføre uforholdsmæssige, uden for straffens øjemed liggende følger for den pågældendes velfærd eller væsentlige ulemper for det offentlige, kan justitsministeren tilstede udsættelse.

Stk. 3. Når den ret, som har fældet dommen, Tinder grund til at indstille den domfældte til fuldstændig benådning eller til at benådes med at lide straf af en mildere art, udsættes straffens fuldbyrkelse; det samme gælder, når ansøgning herom indgives af den domfældte, for så vidt ikke allerede tidligere en ansøgning er afslået. Hvorvidt en alt begyndt fuldbyrkelse af straffen skal standses på grund af ansøgning om benådning, afgør justitsministeren.

Stk. 2. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. Drejer tvisten sig om, hvorvidt den, over for hvem der er spørgsmål om at fuldbyrde straffen, er den domfældte, skal mundtlig forhandling og bevisførelse finde sted i et offentligt retsmøde, i hvilket den pågældende er til stede. I andre tilfælde træffes afgørelsen i et ikke offentligt retsmøde, efter at der, så vidt fornødent, er givet parterne lejlighed til at udtale sig mundtlig eller skriftlig.

Stk. 3. Byrettens afgørelse af det i foregående stykkes andet punktum nævnte spørgsmål kan påankes til landsretten. I øvrigt kan de i medfør af nærværende paragraf truffne afgørelser alene være genstand for kære.

§ 999. En straffedom kan ikke fuldbyrdes, før fristen for anke efter lovens almindelige regel er udløbet, eller ankeafkald er meddelt.

Stk. 2. Er der grund til at antage, at den dømte vil forlade landet, inden fuldbyrkelse kan ske efter stk. 1, eller på anden måde søge at unddrage sig fuldbyrkelse, kan det i en bødedom bestemmes, at bøden straks kan inddrives, medmindre der stilles sikkerhed for dens betaling.

Stk. 3. For bødedomme, som ikke kan ankes, og bødef afgørelser efter § 936 gælder en fuldbyrkelsesfrist på 3 dage, medmindre en længere frist fastsættes i medfør af borgerlig straffelov. Fristen beregnes på den i § 948 angivne måde. Under tilsvarende omstændigheder som angivet i stk. 2 kan politimesteren straks lade afgørelsen fuldbyrde, medmindre der stilles sikkerhed for bødens betaling.

§ 1002. Reglerne i kap. 74 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til beslaglæggelse af gods for omkostninger og erstatning, efter at dom er afsagt. Afgørelsen træffes af den ret, som har afsagt dommen i første instans.

Stk. 2. Har den, som er idømt fængsel i 8 måneder eller mere, unddraget sig straffuldbyrnelsen, kan hans formue beslaglægges efter reglerne i kapitel 74. Er der gået 10 år fra dommens afsigelse, kan begæring herom kun fremsættes med justitsministerens tilladelse. Foruden i de i § 803, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte tilfælde bortfalder beslaglæggelsen, når benådning finder sted. Beslaglæggelsen bortfalder endvidere, når der er gået 10 år fra dommens afsigelse, medmindre justitsministeren begærer den opretholdt.

§§ 1003 -1005. (Ophævet).

§ 1006. Ovenstående regler finder med de af forholdets natur eller særlige forskrifter følgende lempelser også anvendelse ved fuldbyrnelsen af kendelser, hvorved retten har pålagt vidner eller andre straf.

Stk. 2. Fuldbyrkelse af de i § 178 omtalte kendelser kan dog først finde sted, når fristen til at fremsætte begæring om kendelsens ophævelse i henhold til § 178 er forløbet, eller retten har nægtet at efterkomme en sådan begæring.

